

**T.C.
SAKARYA UYGULAMALI BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**İNSANSIZ HAVA ARAÇLARI SPORCULARININ SPORCU
KİMLİK ALGILARI İLE SPORA BAĞLILIK DÜZEYLERİNİN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Samet BİLİM

Enstitü Anabilim Dalı : BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR EĞİTİMİ

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Gülten HERGÜNER

Ocak 2023

T.C.
SAKARYA UYGULAMALI BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

İNSANSIZ HAVA ARAÇLARI SPORCULARININ SPORCU
KİMLİK ALGILARI İLE SPORA BAĞLILIK DÜZEYLERİNİN
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Samet BİLİM

Enstitü Anabilim Dalı : BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR
EĞİTİMİ

Bu tez 01/02/2023 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

JÜRİ	BAŞARI DURUMU
Jüri Başkanı: Prof. Dr. Gülten HERGÜNER	BAŞARILI
Üye: Doç. Dr. Zülbiye KAÇAY	BAŞARILI
Üye: Dr. Öğr. Üyesi Nurullah ÇELİK	BAŞARILI

BEYAN

Tez içindeki tüm verilerin akademik kurallar çerçevesinde tarafımdan elde edildiğini, görsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçların akademik ve etik kurallara uygun şekilde sunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, tezde yer alan verilerin bu üniversite veya başka bir üniversitede herhangi bir tez çalışmasında kullanılmadığını beyan ederim.

Samet BİLİM
01/02/2023

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimimde kıymetli bilgilerinden ve tecrübelerinden faydalandığım, bütün konularda bilgisini ve desteğini almaktan çekinmediğim, bu akademik tezin ortaya çıkarılmasındaki planlama süreçlerinde yardımlarını esirgemeyen, teşvik eden ve aynı titizlikle beni her daim yönlendiren değerli danışman hocam Prof. Dr. Gülten HERGÜNER'e teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca her konuda bilgi ve tecrübesini paylaşarak, tezin oluşturulma süreçlerinde karşılaşılan sorunlara çözüm üretme aşamasında desteklerini esirgemeyen değerli abim Sayın Dr. Ahmet DÖNMEZ'e teşekkür ederim.

Akademik hayatım süresince beni her konuda destekleyen ve bilgilerini paylaşan değerli hocam Doç. Dr. Zülbiye KAÇAY ile tezimin son şeklini almasında, istatistiksel açıdan yapılandırılmasında bilgi ve tecrübesi ile beni destekleyen kıymetli hocam Sayın Dr. Nuh Osman YILDIZ'a teşekkürlerimi sunarım.

Türkiye insansız hava araçları milli takım kaptanı değerli arkadaşım Hüseyin ABLAK'a ve lisanslı İHA sporcularının bu çalışmaya katılmalarını sağlama konusunda verdikleri destekten ötürü Tech Drone Lig kurucusu Can TAYFUN ile Özge DEDE'ye teşekkürlerimi sunarım.

İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü İnsansız Hava Araçları Büro Amiri Mustafa KAPSIZ Komiserime bu süreçte bilgi ve tecrübesini benimle paylaştığı ve beni her konuda desteklediği için teşekkürlerimi sunarım.

Hayatım boyunca bana ışık tutan, 2013 yılında insansız hava araçları dünyasına giriş yapmama vesile olan babam Kemal BİLİM'e ve desteklerini esirgemeyen Annem Nida BİLİM'e teşekkür ediyorum.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	i
İÇİNDEKİLER	ii
KISALTMALAR	iv
TABLolar LİSTESİ.....	v
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	vi
ÖZET.....	vii
SUMMARY	viii

BÖLÜM 1.

GİRİŞ	1
1.1. Amaç	4
1.2. Problem Cümlesi	4
1.3. Alt Problemler	4
1.4. Önem	4
1.5. Varsayımlar	6
1.6. Sınırlılıklar	6
1.7. Tanımlar	6

BÖLÜM 2.

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ	8
2.1. Spor Nedir?	8
2.1.1. Sporun tarihsel gelişimi	10
2.1.2. Spor faaliyetleri türleri	12
2.1.3. Sosyal yapı ve spor ilişkisi.....	14
2.2. Sporcu Kimliği	14
2.3. Kimlik Algısı ve Sporcu Kimlik Algısı.....	16
2.4. Spora Bağlılık.....	18
2.5. Sporcu Kimliği ve Spora Bağlılık Kavramlarının İlişkisi.....	24
2.6.1. İnsansız hava araçları çeşitleri nelerdir?	26
2.6.2. İnsansız hava araçlarının temel bileşenleri	30
2.6.3. Dünyada insansız hava aracı sporu	35
2.6.4. Türkiye’de insansız hava aracı sporu.....	36

BÖLÜM 3.	
YÖNTEM.....	38
3.1. Araştırmanın Modeli	38
3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	38
3.3. Veri Toplama Araçları.....	39
3.3.1. Kişisel bilgi formu	39
3.3.2. Spora bağlılık ölçeği	40
3.3.3. Sporcu kimlik algısı ölçeği	40
3.4. Verilerin Toplanması.....	40
3.5. Verilerin Analizi.....	41
BÖLÜM 4.	
BULGULAR	42
BÖLÜM 5.	
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	45
5.1. Tartışma.....	45
5.2. Sonuç	49
5.3. Öneriler.....	50
KAYNAKLAR	51
EKLER.....	56

KISALTMALAR

SHGM	: Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü
THSF	: Türkiye Hava Sporları Federasyonu
SBÖ	: Sporcu Bağlılık Ölçeği
SKAÖ	: Sporcu Kimlik Algısı Ölçeği
İHA	: İnsansız Hava Aracı

TABLolar LİSTESİ

Tablo 3.1. Katılımcılara ilişkin demografik bilgiler.	39
Tablo 4.1: Sporcu kimlik algısı puanlarının medeni durum değişkeni açısından incelenmesi.	42
Tablo 4.2: Sporcu kimlik algısı puanlarının eğitim düzeyi değişkeni açısından incelenmesi.	42
Tablo 4.3: Spora bağlılık puanlarının medeni durum değişkeni açısından incelenmesi.	43
Tablo 4.4: Spora bağlılık puanlarının eğitim düzeyi değişkeni açısından incelenmesi.	43
Tablo 4.5: Sporcu kimliği ile spora bağlılık arasındaki ilişkinin incelenmesi.	44
Tablo 4.6: Spora bağlılığın yordanmasına ilişkin regresyon analizi sonuçları.	44

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1: Üç motorlu İHA (Tricopter).	27
Şekil 2.2: Dört motorlu İHA (Quadcopter).	27
Şekil 2.3: Altı motorlu İHA (Hexacopter).	28
Şekil 2.4: 8 motorlu İHA (Octocopter).	29
Şekil 2.5: Quadcopter gövde bölümü.	31
Şekil 2.6: İnsansız hava aracı pervaneleri.	31
Şekil 2.7: Uçuş kontrolcüsü (Flight Controller).	33
Şekil 2.8: Elektronik hız kontrolörleri (ESC).	34
Şekil 2.9: İnsansız hava aracı kumandası.	35

İNSANSIZ HAVA ARAÇLARI SPORCULARININ SPORCU KİMLİK ALGILARI İLE SPORA BAĞLILIK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, İnsansız hava aracı sporcularının sporcu kimlik algısı ile spora bağlılık düzeyleri arasındaki ilişkinin ortaya konularak, farklı demografik özelliklere göre incelenmesi üzerine oluşturulmuştur.

İlişkisel tarama modelinde gerçekleştirilen çalışmaya 2'si kadın ($\bar{X}$ yaş=28.32±6.08), 72'si erkek ($\bar{X}$ yaş=25.47±6.80) olmak üzere toplamda 74 lisanslı İnsansız hava aracı sporcusu ($\bar{X}$ yaş=26.90±6.44 gönüllü olarak katılmıştır. Bu çalışmada katılımcıların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik soruların yanında Brewer ve Cornelius (2001) tarafından oluşturulan, Türkçe uyarlaması Öztürk ve Koca (2013) tarafından yapılan "Sporcu Kimlik Algısı" ile Schaufeli ve Bakker (2003) tarafından ortaya konulan, Guillen ve Martinez-Alvarado (2014) tarafından spora uyarlanan, Kayhan ve diğ., (2020) tarafından ise Türkçe uyarlaması yapılan "Spora Bağlılık" ölçekleri kullanılmıştır. Verilerin analizinde ilk olarak tanımlayıcı istatistiklere yer verilmiş, Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Katsayısı (r), Doğrusal Regresyon Analizi, bağımsız gruplar t-testi ve Tek Yönlü Varyans (ANOVA) analizlerinden yararlanılmıştır. Verilerin analizinde ise SPSS programı kullanılmıştır.

Araştırma bulguları incelendiğinde insansız hava aracı sporcularının sporcu kimlik algılarında ve spora bağlılık düzeylerinde medeni durum ve eğitim durumuna göre anlamlı bir farkın olmadığı tespit edilmiştir. Bağımlı değişkenler arasındaki sonuçlara bakıldığında insansız hava aracı sporcularının sporcu kimlik algıları ile spora bağlılık düzeyleri arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Ayrıca sporcu kimlik algısının spora bağlılığı anlamlı şekilde yordadığı ortaya konulmuştur.

Sonuç olarak; insansız hava aracı sporcularının sporcu kimlik algılarının artması onların spora bağlılık düzeylerinin de artacağı anlamına gelebilir.

Anahtar Kelimeler: İnsansız Hava Aracı, İnsansız Hava Aracı Sporcuları, Sporcu Kimlik Algısı, Spora Bağlılık.

THE INVESTIGATION OF THE ATHLETE IDENTITY PERCEPTIONS AND SPORTS COMMITMENT LEVELS OF UNMANNED AERIES ATHLETES

SUMMARY

The aim of this research is to reveal the relationship between the perception of the identity of the athlete and the level of commitment to the sport of the unmanned aerial vehicle athletes and to examine them according to different demographic characteristics.

A total of 74 licensed Unmanned aerial vehicle athletes ($\bar{X}_{age}=26.90\pm 6.44$), including 2 female ($\bar{X}_{age}=28.32\pm 6.08$) and 72 male ($\bar{X}_{age}=25.47\pm 6.80$), participated in the study conducted in the relational screening model. In addition to questions about determining demographic characteristics, "Athlete Identity Perception" created by Brewer and Cornelius (2001) and adapted in Turkish by Öztürk and Koca (2013) and Schaufeli and Bakker (2003), put forward by Guillen and Martinez-Alvarado (2014). 'Sports Engagement' scales, which were adapted to sports and adapted to Turkish by Kayhan et al. (2020), were used in the analysis of the data, firstly descriptive statistics were included, Pearson Product Moments Correlation Coefficient (r), Linear Regression Analysis, independent groups t -test and One-Way Variance (ANOVA) analyzes were used, and the SPSS program was used in the analysis of the data.

When the research findings were examined, it was determined that there was no significant difference in the athlete identity perceptions and sports commitment levels of the drone athletes according to their marital status and educational status. When the results between the dependent variables were examined, it was determined that there was a highly significant positive correlation between the athlete identity perceptions of the drone athletes and their level of commitment to sports. In addition, it was revealed that the perception of athlete identity significantly predicted sports commitment.

In conclusion; The increase in the athlete identity perceptions of drone athletes may mean that their level of commitment to sports will also increase.

Keywords: Unmanned Aerial Vehicle, Unmanned Aerial Vehicle Athletes, Athlete Identity Perception, Sports Commitment.

BÖLÜM 1. GİRİŞ

İnsanoğlunun varoluşundan itibaren bir kimliğe sahip olduğu bilinmektedir. Fakat kimlik kavramı 20. Yy.'dan sonra yani modern çağa geçilmesiyle birlikte sıklıkla bireyler arasında sorgulanmaya ve kullanılmaya başlanmıştır. Zaman içerisinde teknolojik gelişmelerin de hızlı bir şekilde artması, kimlik kavramında çeşitli tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Kimlik terimine yönelik literatür araştırmaları yapıldığı takdirde tanım olarak; bireylerin bulunulan toplumda oluşturdukları sosyal rollerin ne kadar benimsendiği, bu rollerle ne kadar uyumlu paralellik gösterdiği ve tanımlandığı ile ilgili kavramsal olgudur. En genel şekliyle bulunulan toplumun “kimler”, bu toplumun içerisinde de bireyin kendisinin “kim” olduğunu tanımlayan genelden özele olarak değerlendirilebilecek bir kavramdır (Çetinkaya, 2015).

Kimlik edinimi süreci bir başka perspektiften düşünüldüğünde sosyalleşme süreci olarak da kullanılmaktadır. Dünya genelinde geçmişten günümüze yaşanan olaylar ve edinilen tecrübeler sonucunda, insanoğlunun fiziksel ve zihinsel özellikleri de farklılaşmaktadır. Sosyal bir canlı olan insanlar bulunulan coğrafi koşullara, yaşanan olaylara ve edinilen tecrübelere ilk başta bir reaksiyon gösterirken daha sonrasında ise bu olgulara ayak uydurmaya başlayarak kimliklerinde fark ettikleri yada fark edemedikleri değişimlere uğramaktadırlar. Toplumun ve dış etkenlere yönelik insanoğlunun kimliği, birçok faktöre karşın bulunulan popülasyonların içerisinde bireylere empoze edilir ve bireylerin birden fazla kimlik sahibi olması sonucuna bağlanabilir. İnsanlar yaratılış gereği gruplaşmaya veya bir grubun içerisine dahil olmaya gereksinim duymaktadırlar. Bu olgunun altında psikolojik açıdan olumlu olarak değerlendirilebilecek öz değerlendirme ve benlik saygısını yüceltme ihtiyacı bulunmaktadır. Bireylerin kendilerini ait hissettikleri popülasyonlar içerisinde olumlu açıdan etkilendikleri ve sosyal kimliklerini oluşturdukları görülebilmektedir. Bunun yanı sıra içerisine dahil edilen fakat kendisini mevcut popülasyona ait hissetmeyen bireylerde ise bu durum olumsuz bir sosyal kimliğin oluşmasına sebebiyet vermektedir.

Bu mevcut 2 durumun değerlendirilmesi sonucunda ortaya çıkan sonucun toplumsal bir kazançtan çok, bireysel bir çıkarım olduğudur. Kimlik edinme ihtiyacının en önemli boyutu da bu noktada “sosyal kimlik” hususunda karşımıza çıkmaktadır. Psikoloji bilimine göre insanoğlu varoluşsal yapı gereği kendisini bir gruba dahil edip, bulunulan grup içerisinde kendi kimliğini gösterme ve bir statü elde etme çabasında bulunmaktadırlar. Geniş bir perspektiften durum değerlendirmesi yapıldığında; bunun aslında bir sosyal kimlik elde etme ve bireysel kazanımların elde edilmesi amacıyla bilinçdışı davranışlar veya istekler olarak değerlendirilmesi doğru olacaktır (Namlı ve diğ., 2018).

İnsanoğlu öz benliği gereği geçmişten günümüze, sosyal kategoride benzersiz bir grubun üyesidir. Bu kapsamda düşünüldüğünde bireylerin her ne kadar dış etkenler aracılığıyla şekillenen kimlikleri olsa da, aslında kişilerin öz kavramını oluşturan sosyal kimlikleri birirlerinden farklı ve benzersizdir. Sosyolojik kuramlar çerçevesinde değerlendirildiğinde her şeyden önce insan sosyal bir canlı olduğu için kimliklerinin var olmasında ve şekillenmesinde total organizmanın iç dinamiklerinin yanı sıra sosyal yaşamlarının da bir belirleyici etken olduğu ve bunun dış kaynak fonksiyonları olarak düşünülebilecek bir husus kapsamında sayılabildiği olgusunu oluşturmaktadır. Lakin bu sosyal fonksiyonların belirleyici bir etken olarak düşünülebilmesi için bireylerin sosyal açıdan refah seviyelerinin yüksek olması ve toplumsal anlamda ihtiyaçlarının karşılanması gerekmektedir (Min ve Philips, 2002). Bu çerçevede sosyal bütünleşme, bireysel açıdan ve kolektif kimlikler açısından önemli bir rol oynamaktadır. Bütünleşmeye yönelik bireysel kimliklerin katkıları bireysel ihtiyaçlar doğrultusunda ve şartlar kapsamında değişkenlik gösterebilmektedir, bunun yanı sıra kültürel bazda da kolektif kimliğin toplumsal bütünleşmenin ana ve en temel unsuru olduğu söylenebilmektedir (Çetinkaya, 2015). Genel olarak kimlik algısı unsuru değerlendirildiğinde; bireylerin diğer bireyler üzerinde bıraktıkları izlenimlerin hangi yönlerden farklılık gösterdiği veya hangi yönlerden benzerlik gösterdiği ile ilişkilendirilen önemli bir betimleyici faktördür. Bunun sebebi kimliğin, üstlenilen rollerden ve başkalarının bizim için edindikleri izlenimlerinden aldığımız geri bildirimlerden etkilenmektedir.

Sporcu kimliği ise; bireylerin benlik olgularının spora özgü bir bileşen niteliğinde olduğu ve sporcunun kendisini sporcucu rolü ile özdeşleştirdiği seviyesi ile

tanımlanabilmektedir. Sporcu kimliği güçlü olan bireylerin spor aktivitelerinde, sporcu kimliği zayıf bireylere kıyasla daha yüksek başarımlar elde ettiği görülebilmektedir. Bu noktada psikoloji kuramlarından kendi kendini telkin unsuru büyük bir rol oynamaktadır. Spor faaliyetini gerçekleştirecek sporcunun oluşturduğu güçlü kimlik ile dış faktörlerden gelebilecek olumsuz söylemler veya eleştirilere istinaden bireyler spor faaliyetlerindeki başarılarına bu olumsuzlukları dahil etmeyip belli bir düzeyde başarımlar kazanmaya devam edebilmektedirler (Gülle, 2013).

Sporun sosyal yaşantının bir parçası olmasıyla birlikte bireylerde spora bağlılık kavramının zaman içerisinde oluştuğu görülebilmektedir.

Spora bağlılık ile sporcu kimlik algılarının oluşturulması keskin çizgilerle ayrılmamış aynı zamanda betimleyici olgularla da bütüncül düşünülememektedir. Bunun sebebi içsel ve dışsal faktörlerin düzenli sirkülasyon içerisinde farklılaşmasıdır. Özetle bireyin diğer bireylerin baskısı altında kaldığı zamanlarda oluşturduğu psikolojik etmenlerin, spora yönelik bağlılıklarındaki süreçlerini olumsuz etkileyebileceğidir. Bunun yanı sıra sporcu bireylerin diğer bireylerin olumlu güdülemeleriyle birlikte sporcular üzerinde pozitif bir olgu oluşturduğu ve spora bağlılık seviyelerinde artış olabileceği söylenebilmektedir (Doğaner, Görmüş ve Kılıç, 2020).

İnsansız hava araçları (İHA) sporcularının sporcu kimlik algıları ile spora bağlılık düzeylerinin incelenmesinin oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Bu kapsamda düşünüldüğünde sporcuların bu iki olgu içerisinde çeşitli davranışlarda buldukları söylenebilmektedir. Bulunulan bu davranışlarla birlikte takım sporları ve bireysel sporlarda olumlu olumsuz birçok avantaj veya dezavantajla karşı karşıya kalılabilmektedir. Gerek literatürdeki boşluğu doldurmak, gerekse ilerleyen zamanlarda yapılacak akademik çalışmalara ışık tutması amacıyla İHA sporcularının sporcu kimlik algıları ile spora bağlılık düzeylerinin arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı bu çalışma boyunca ele alınacaktır.

1.1. Amaç

Araştırmanın amacı; İHA sporcularının sporcu kimlik algıları ile spora bağlılık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Ayrıca sporcu kimlik algısı ile spora bağlılık düzeylerinin medeni durum ve eğitim düzeyine göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesidir.

1.2. Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesi; “İHA sporcularının sporcu kimlik algıları ile spora bağlılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” şeklinde oluşturulmuştur.

1.3. Alt Problemler

1. İHA sporcularının, sporcu kimlik algılarında “medeni durum” değişkenine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
2. İHA sporcularının, sporcu kimlik algılarında “eğitim durumu” değişkenine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. İHA sporcularının, spora bağlılık düzeylerinde “medeni durum” değişkenine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
4. İHA sporcularının, spora bağlılık düzeylerinde “eğitim durumu” değişkenine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

1.4. Önem

Bireyler buldukları popülasyonlar içerisinde yaşamlarına devam ederken politik, etnik veya sosyal kimlikleriyle tanımlanırken bir başka kimlik tanımlaması da sporcu kimlikleri ile yapılmaktadır. Çünkü spor, bireylerin yaşam standartlarını ve kalitelerini doğrudan ve olumlu bir şekilde etkilemektedir. Bunun sebebi spor yapılırken mental ve fiziksel açıdan rahatlamanın getirmiş olduğu beyin fonksiyonlarının ve beden kaslarının aktif çalışmasıyla birlikte olumsuz birçok faktörden uzaklaşılması sayılabilmektedir. Dolayısıyla tıp biliminde özellikle günümüzde birçok bireyin aktif bir şekilde herhangi bir spor dalında faaliyet göstermesi tavsiye edilmektedir. Bu hususta değerlendirildiğinde bireylerin sporcu kimlikleri, diğer insanların değişkenlik gösteren

derecelerde sahip oldukları bir niteliği açıklayan, nispeten kararlı lakin potansiyel açıdan değişkenlik gösteren bir kimlik yapısı olarak bütünsel açıdan kavramsallaştırılmıştır (Haslam, Fransen ve Boen, 2020). Sporcu kimliği rollere bağlı olarak önem, güç ve ayrıcalık derecesi olarak genel bir tanım almıştır. Sporcu kimliği de diğer kimlik türleri gibi çok yönlü kişisel kimliğin bir parçası olarak görülebilmektedir. Sporcu kimliğinin artmasını etkileyen faktörlerin başında geri bildirimlerin alınması gelmektedir. Spora katılan bireylerin kendilerini sadece sporcu olarak tanımlamaları da sporcu kimliğinin ayrıcalıklı olma alt boyutunun önemini kanıtlamaktadır (Baumann, 1994).

Sporculardaki spora bağlılık ilkeleri ise ilgi duyma seviyesi, günlük aktivitelerde keyif ve haz alma duygularıyla farklılık göstermektedir.

Değişen ve gelişen dünya ile birlikte mevcut sporlarda da teknolojik kullanımlara uygun olarak çeşitliliğin görülmeye başlaması, olası bir sonuç olarak görülebilir. İnsansız hava aracı sporu da bu değişim ve gelişimin bir parçası olarak düşünülebilir (Balcıoğlu, 2003).

Dünya genelinde hızla büyüyen yaygınlaşmakta olan bu spor dalı ile ilgilenen ve bu spora ilgi duyan bireylerin bilgi sahibi olması, amatör ya da profesyonel anlamda kendilerine yer edinebilmeleri adına doğru şekilde yönlendirilmeleri açısından bu çalışmanın önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca hayatta en değerli kavram olan zamanını, ilgilendiği ve daha iyi seviyelere gelmek istediği iha sporuna harcayan bireylerin bu konuda daha doğru kararlar verebilmeleri açısından önem arz etmektedir. Öte yandan iha sporu ile ilgilenenlerin sporcu kimlik algısı ve spora bağlılık düzeylerinin belirlenmesi, bu sporla kendilerini ne kadar özdeşleştirdiklerinin ortaya konulması ve böylelikle İHA spor branşının gelişmesine katkı sağlanması açısından gereklidir. Çünkü konuya dair alanyazındaki çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Bu açıdan özellikle son yıllarda popülaritesi gittikçe artan insansız hava aracı spor branşının değerlendirilmesine yönelik yapılacak olan bu araştırma ile alan yazına katkı sağlanacağı öngörülmektedir.

Öte yandan beden eğitimi ve spor derslerinde de hem eğitim kısmında hem de rekabeti ve yarışmayı içeren spor kısmında drone diğer bir adı ile İHA kullanımının sağlanması, hem teknoloji kullanımını ile eğitimin bütünleşmesine hem de tarafsız ve adil yarışların

gerçekleştirilebilmesine katkı sunacaktır. Bu açıdan da yapılan bu çalışmanın önemi İHA sporcularına ve onların henüz yeni sayılabilecek olan bu branşla kendilerini tanımlama düzeylerinin sporda devamlılıkları üzerinde bir etkisinin olup olmadığının belirlenmesinin ötesinde, beden eğitimi ve spor derslerine bu sporu yapan ya da bu sporu öğretebilecek düzeyde öğretmen adaylarının yetiştirilmesinin ne denli gerekli ve önemli olduğunun sunulması açısından önem arz etmektedir.

1.5. Varsayımlar

İHA sporu ile ilgilenen bireylerin, gönüllü olarak katıldıkları bu araştırma kapsamında hazırlanan anket sorularına samimi ve içten cevaplar verdikleri varsayılmaktadır.

1.6. Sınırlılıklar

Araştırma, çalışma grubundan (amatör/profesyonel insansız hava aracı sporcuları, üniversite/lise insansız hava aracı spor topluluklarında yer alan topluluk üyeleri, İnsansız hava aracı sporu milli takım sporcuları) elde edilmiş veriler ile sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

İnsansız Hava Aracı (İHA): İçinde pilotu ile yolcusu bulunmayan, sadece mevcut ihanın ekipmanlarının bulunduğu uzaktan kumanda ile eylemleri gerçekleştiren bir tür uçaktır.

Spor: Hergüner (2016)'e göre; “çeşitli amaçlarla, farklı alanlar kullanılarak, ferdi veya takım halinde, araçlı veya araçsız yapılan, planlı araştırmayı ve kurallara uymayı gerektiren, ağırlık, metre, zaman ölçü birimleri ve sayı ile değerlendirilen, mental ve fiziki rekabete dayalı, performans artırıcı, sosyalleştirici ve eğitici psiko-motor faaliyetleridir” (Hergüner, Bar ve Yaman, 2016).

İHA Sporü: İnsansız hava araçları ile gerçekleştirilen, uzaktan kumanda ile pilotunun kontrol ettiği uçaklara yönelik yapılan bir spor türüdür.

Spora Bağlılık: Yapılan spor branşına yönelik bireylerin gerçekleştirdikleri sürekli ve tutarlı deneyimlerdir. Sporcu bağlılığında inanç, çaba, haz ve enerji gibi kavramlar ön plana çıkmaktadır (Lonsdale, Hodge ve Raedeke, 2007).

Sporcu Kimliği: Herhangi bir spor branşı ile kişinin kendisini ne derece özleştirdiği ile alakalı ve bireyin spora katılımı ile anlam bulan öz kimliğin bir parçasıdır (Horton ve Mack, 2000).

BÖLÜM 2. ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ

2.1. Spor Nedir?

Bireylerin ruh ve fikir unsurlarının birlikte, fonksiyonel olarak sağlıklı işleyiş gösterebilmesini sağlayan vücutlarının belirli amaçlar doğrultusunda eğitilmesi milattan önceki yıllara kadar uzanmaktadır. Canlılığın en önemli belirtisi olan hareket, bireylerin vücut eğitimlerini gerçekleştirmek için başlıca kullanılan alt fonksiyon olarak değerlendirilmektedir (Göksel, Caz ve Yazıcı, 2017).

Spor kavramı literatür taramaları yapıldığında, kronolojik olarak bireylerin toplumlar içerisinde yaşamaya başlamalarıyla birlikte karşımıza çıkmaktadır. Teknolojik dönemlerden önceki çağlarda savaşların beden gücüne dayalı olarak yapıldığı bilinmektedir. Bu sebeple günümüzde sağlık için yapılan spor branşı milattan önceki yıllarda zorunluluk olarak savaş galibiyeti elde etmek amacıyla yapılmaktadır. Bu çerçeveden spor kavramının tarihi perspektiften tanımı şu şekildedir; “Spor, rekabet ve yarışma olguları üzerine kurulmuş, savaşçı birlikleri güçlendirmek amacıyla disiplinli bir şekilde yapılan kolektif oyun biçimidir” (Sivrikaya ve Sadık, 2018).

M.Ö. doğu bölgesinde; Göktürkler, Hunlar ve Çinliler ile batı bölgesinde; Yunanlılar, İspartalılar, Romalılar ve Persler sporu savaşa hazırlık aşaması olarak değerlendirmiş ve uygulamalarını bu şekilde tatbikat etmişlerdir. Bu savaş hazırlığı eğitimlerinde çeşitli araç ve gereçlerle birlikte yapılan spor, günümüzde toplu veya topsuz, kolektif veya ferdi olarak yapılan eğlence amaçlı bir spor branşına dönüşmüştür (Namlı ve diğ., 2018).

Günümüzde spor olgusu devrimci bir nitelik olmaktan çıkmış ve kültürel bir aktivite kategorisine dahil olmuştur. Kültürel bir faaliyet kapsamına giren spor, artık milletlerarası buhranların yaşanmasını duraklatıcı bir etkiye ve milletleri birbirlerine kaynaştırıcı bir olguya dönüşmüştür (Çelik, 2021). Lakin günümüzde bazı sosyal bilimci kesimler sporu siyasi amaçların gerçekleştirildiği bir olgu olarak

tanımlamaktadırlar. Milletlerarası politika süreçlerinde siyasi etkinliklerin artırıcılığını destekleyen bir propaganda kanalı olarak kullanıldıklarını dile getirmektedirler. Bazı spor branşlarında sosyal bilimcilerin kuramlarını destekleyecek eylemlerin gerçekleştirildiği de bilinmektedir (Peke, 2020).

Spor kavramının günümüzdeki olgusunun oluşması ve formal olarak yapılması ile birlikte, eğitim kurumları literatürüne dahil edilmesi bireylerin örgütlenmesi ile süre gelmiştir. Spor kavramı tam olarak 20. yy'dan itibaren bir spor faaliyeti olarak kabul edilmiştir. Tarihsel süreçlerde ve kültür birikimi ile eğitim ilişkisi içerisinde spor kavramı değerlendirildiğinde, ilk Olimpik sporun MS. 395 yıllarında yasaklanmasından sonra, 15. yy'larda Avrupa bölgesinde orta sınıf insan kesiminin verdikleri mücadeleler ile tekrardan canlandığı görülebilmektedir. Peşi sıra meydana gelen reform ve rönesans hareketleri ile birlikte spor kavramı tekrar gündeme gelmiştir. 15. yy'lardan sonra İtalya'dan Avrupa'ya yayılarak daha sağlam bir temel ile laikleştirilmiştir. Yeni Çağ'dan önceki dönemlerde İtalya'da, daha sonraları Fransa, Almanya ve İspanya'da eğitim kurumlarına girmiş ve spor faaliyetleri için kullanılabilir araç gereçler ile yapılmaya başlanmıştır. Bu dönemlerde özellikle eğitim kurumlarında sporun, ulusal bilinci destekleyici bir etkisinin olması ve bireylerin daha başarılı olmaları hedeflenmiştir. Eğitim kapsamına dahil edilen spor, bu dönemlerde halk ve ülke yöneticileri tarafından da desteklenmiştir (Namlı ve diğ., 2018).

Sporun hangi amaçla yapıldığı, yani sporun amacı ve kavramsal açıdan ne anlama geldiği, sporun tanımı ve boyutları ile bakıldığında ise, yakın tarihi zamana kadarki süreçlerde yapılan sportif faaliyetlerin salt beden eğitiminin yapılması olarak algılanması ve bireylerin duysal, toplumsal ve bilişsel fonksiyonlarına katkısının göz ardı edildiği söylenebilmektedir. Oysa ki spor, bireylerin salt bedenlerini değil, her anlamda bütünlüğün eğitilmesi için gerekli bir eylemler topluluğudur. Diğer bir ifade ile; bir insanın hem ruhsal hem de bedensel sağlığının tam anlamıyla yetkin olabilmesi için ihtiyaç duyulan bir araçtır. Aynı zamanda spor yapmanın amacı; eylem yetisini, bireyin kendisine olan güvenini artırmasını, sorumluluk duygusunun gelişmesini, yaratıcı olmasını, performansını, oyun, macera, sağlık ve zindeliği ile de toplumsal özelliklerini geliştirmesidir (Güvendi, 2022). Hergüner (2016)'e göre spor; "çeşitli amaçlarla, farklı alanlar kullanılarak, ferdi veya takım halinde, araçlı veya araçsız yapılan, planlı araştırmayı ve kurallara uymayı gerektiren, ağırlık, metre, zaman ölçü

birimleri ve sayı ile değerlendirilen, mental ve fiziki rekabete dayalı, performans arttırıcı, sosyalleştirici ve eğitici psiko-motor faaliyetleridir” (Hergüner, Bar ve Yaman, 2016). Bu kapsamda değerlendirildiğinde bireylerin spor yapma amaçları ve sporun yapılırken ki etki etme düzeyi farklılık göstermektedir. Bunun sebebi sporun okulda zorunlu olarak yapılması veya okul dışında bireylerin kendi istemleriyle ilgi duydukları branşa yönelerek tercihlerini yapması gelmektedir. Aynı zamanda bu sportif faaliyetlerde bireyler bazen oyun amaçlı, bazen performans arttırmak ya da sağlık için, bazen macera için, bazen de diğer amaçlara yönelim gösterilmektedir (Eskiler, Sarı ve Soyer, 2011).

Spor kavramında bireyler arası amaçlarda farklılıklar olmaktadır. Bu sebeple spor kavramının bireyler arasındaki tanımları amaçlar doğrultusunda yapılmaktadır. Bu çerçevede spor; bireysel yada takım olarak yapılan, branşına göre yarışma içerikli olan ve kurallar kapsamında oynanarak yapılan beden hareketlerinin tümünü kapsamaktadır. Spor, bireylerin bedenlerinin ve fikri yeteneklerine göre bütüncül biçimde sağlıklı ve dengeli bir şekilde geliştirilmesi amacıyla yarışma tarzında yapılan faaliyetlerdir. Çağdaş kapsamda değerlendirildiğinde ise; bireylerin ruhsal, bedensel ve zihinsel unsurlarının koordineli ve senkron biçimde eğitilmesidir (Peke, 2020). Annals’a göre spor kavramı, insanoğlunun doğası gereği güdülerinde bulunan saldırganlığın barışçıl boşalma olanakları ile sağlanması ve saldırganlık güdüsünün denetlenebilmesi için uygun mücadele ortamlarının yaratılmasıdır. Luschan’a göre ise spor; kişilerin toplumlara uyumluluğunu sağlamak ile, bireylerin ruh sağlıklarıyla birlikte beden sağlıklarının da güvence altına alınması olarak tanımlanmaktadır. Spor; toplumsal kitlelerin afyonu olarak ve tarih içerisinde sporun simgesi haline gelmiş Olimpiyat Oyunları da bir çeşit süspansuvarlı milliyetçilik olarak da betimlenmiştir (Elik, 2017).

2.1.1. Sporun tarihsel gelişimi

MÖ. yaklaşık 3500 yıllarında kurulan Girit Medeniyetinde, spor hareketlerinin ilk kez yer aldığı bilinmektedir. Bunun yanı sıra spor hareketlerine daha sonraları Yunanistan’da yer verildiği literatür taramaları sonucunda görülebilmektedir. Spor kavramının toplumlar arasındaki yayılımı ise MÖ. 4. ve 5. yy.’lara kadar uzamaktadır. 3500 yıllarından itibaren 5. yüzyıla kadar ki süreçlerde spor branşlarından çok spor hareketlerinin tarihi belgelerde resmedildiği incelenmektedir. İlk olimpiyat faaliyetlerinin ise MÖ. 776 yıllarında başladığı ve MS. 394 yıllarına kadar devam ettiği

söylenmektedir. Tarih öncesinde yerleşik hayatın oluşmaya başlamamasıyla birlikte toplumlar en temel beslenme ihtiyaçlarını avcılıkla gerçekleştirmektedirler. Bu sebeple spor kavramlarının milattan önceki dönemlerde oluşmaya başladığıyla birlikte bu kavramın bir spor faaliyeti olarak sayılıp sayılmadığı resmi bir şekilde netlik kazanmamıştır. Akabinde avcılık faaliyetlerinin soylulukla doğrudan ilişkilendirilmesi, bu konuya dair belli başlı soru işaretlerinin oluşmasına sebebiyet vermektedir. Arkeolojik bulgular kapsamında ise Çin’de top oyunlarının sıklıkla oynandığını göstermektedir (Akkoc, 2019).

Eski çağlarda yapılmakta olan spor aktivitelerinin Yunan sporu ile birlikte olimpiyatlarının yadsınamayacak ölçüde yer edindiği söylenebilir. Modern spora yönelik ilk organize edilen yarışmaların Sümer Uygarlığı ile birlikte ortaya çıktığı bilinmektedir. Akabinde Hititler, Eski Mısırlılar ile Eski Yunan uygarlıklarına etkileşim aracılığıyla aktarıldığı ve geliştirildiği incelenmektedir. Bu kapsamda MÖ 3600 yıllarından 2000 yıllarına kadar spor da modernleşmenin devam ettiği söylenebilir (Güvendi, 2022).

Kapsamlı bir literatür araştırması yapıldığı takdirde ele alınması gereken Gılgamış destanında modern sporun temellerinin Sümerler tarafından atıldığı analiz edilebilir. Eski Yunan tarihinin detaylı incelenmesiyle birlikte ele alınan Homeros’un Troya Savaşı’nı anlatan destanının İliada eserindeki 23. Kısmında rastlanabilmektedir. Şiir kitabının ilgili bölümünde Patroclus’un anısına gerçekleştirilen spor müsabakalarında güreşin, araba yarışlarının, boksun ve ciritin gerçekleştirildiği görülebilmektedir. Özellikle Yunan medeniyetinde spora önem verilmesinin amacı savaşçı birliklerin daha güçlü bir şekilde eğitilebilmesinden kaynaklı olmaktadır (Turkay ve diğ., 2020).

Spor kavramının milattan önceki dönemlerde spor faaliyeti için mi yoksa dini bir ritüel olarak mı yapıldığı yetersiz bulgular sonucunda tam ve doğru bir şekilde ele alınamamıştır. İslamiyetten önce 776 yıllarında gerçekleştirilen Periodos etkinlikleri kapsamında durum değerlendirilmesi yapıldığında tanrılar için düzenlenen ritüeller birliği olarak ele alınabilmektedir. Lakin bunu bir genellemeye vurmak söz konusu olmamaktadır.

Rönesans ile birlikte gerçekleştirilen spor faaliyetlerinin din olgusunun dışında artık kesin bir şekilde spor faaliyeti olarak yapıldığı eski tarihli belgeler neticesinde görülebilmektedir. Hümanistlikle birlikte gelişimine hız katan spor faaliyetlerinin yapılma amaçları ise beden eğitici bir olgu olarak görülmesi olmaktadır. 15. ve 16. yüzyıllarda sporun fiziki estetik oluşturması amacıyla yapıldığı analiz edilmektedir. Bu dönemlerde atların yetiştirilmelerindeki güç unsurunun ortadan kalkıp atların daha zarif hareketler yapmasının ve buna yönelik eğitilmeleri de bu kıstası doğrular nitelikte verilebilmektedir (Peke, 2020)

18. ve 19. yüzyıllarda ise spor faaliyetlerinin branşları çeşitlilik kazanmaya başlamıştır. Global atmosferde hızlı ve radikal kararların alınmasıyla birlikte spor branşlarında kuralların belirlenebilmesi ve genellenebilmesi için çeşitli örgütler kurulmaya başlanmıştır. Mahalle aralarında yapılan rasgele karşılaşmaları bu dönemlerde liglerin kurulmasıyla daha düzenli bir şekil alması sağlanmıştır. 1863 yılında kurulan İngiltere Futbol Birliği, 1880 de kurulan Amatör Atletizm Birliği başlıca örnek olarak verilebilmektedir (Bülbül ve diğ., 2021).

Modern sporlaşmanın gerçekleşmesi ise birçok alanda olduğu gibi sanayi devriminin gerçekleşmesi ile ortaya çıkmaktadır. 20. yüzyıldan itibaren ise spor toplumun kültür olguları ile şekillenmeye devam etmiştir. Toplumun temel değerleri olan laiklik, usçuluk, uzmanlaşma, bürokrasi, ölçme ve değerlendirme faktörlerini yansıtan bir olgular bütünü olmaya başlamıştır (Oktik, 2019).

2.1.2. Spor faaliyetleri türleri

Spor türleri milattan önceki tarihsel gelişimi ve günümüz teknolojik dönemine kadarki süreç de birçok çeşide ayrılarak devamlı bir farklılık yaratmaktadır. Günümüzde aktif olarak yapılmakta olan faaliyetler ve spor kurumları ülkelerin gelişmişlik seviyeleri ile ekonomik refah düzeylerini gösteren bir sembol olarak değerlendirilebilmektedir. 2000'li yıllarda tek bir spor tesisinin farklı branşlara hizmet etmesiyle birlikte günümüzde artık branşlara yönelik tekil tesisler yapılmaktadır. Bunun yanı sıra halkın spora olan ilgisiyle doğru orantılı olacak şekilde kompleksler içerisine dahil edilen spor araç ve gereçlerinin satılabileceği hizmet alanları da kurulmaya başlanmıştır. Bu hizmet

alanları ayrıca ÷lke ekonomisinin dinamik faktörlerini olumlu etkileyen birer öge olarak ele alınabilmektedir (Gallardo ve diğ., 2019).

Spor faaliyetleri açık ve kapalı olmak üzere çeşitli alanlarda yapılabilmektedir. Başlıca spor faaliyetleri şu şekilde verilebilmektedir;

- Tenis (Kort veya masa)
- Voleybol
- Atletizm
- Kürek
- Yelken
- Triatlon
- Okçuluk
- Kano
- Atıcılık
- Bisiklet
- Binicilik
- Tekvando
- Jimnastik
- Halter
- Hokey
- Su sporları
- Judo
- Pentatlon
- Basketbol
- Hentbol
- Kayak
- Futbol
- Badminton
- İnsansız Hava Aracı

Geçmişten günümüze kadarki süreç içerisinde gerçekleştirilen spor faaliyetlerinin çeşitliliği modern çağın etkisiyle her geçen gün alternatifleriyle birlikte yeni branş

olarak eklenmektedir. Spor branşlarındaki yelpazenin artmasıyla birlikte, bireylerin spor faaliyetlerine olan ihtiyaçları da doğru orantılı olarak artış gösterebilmektedir (Namlı ve diğ., 2018).

2.1.3. Sosyal yapı ve spor ilişkisi

Sosyal yapının vazgeçilmezlerinden biri sosyal kurumlardır. Bu kurumlar; bireylerin dışında oluşan, bireyin belirli bir doğrultuda davranmasını sağlayan veya zorlayan, kendi tabiatı ve kanunları kapsamında değişimler gösteren sosyal gerçekliklerdir. En önemlileri başlıca dil, sanat ve dindir. Bunların dışında ahlak, hukuk, moda, eğitim, aile, heykel, müzik, mimari, edebiyat, resim, töre, bilim, tarım, teknoloji, rejimler, basın, yayınlar ve spor verilebilmektedir (Çelik, 2021)

Sosyal kurumlar içerisinde günümüzde en köklüsü ve en popülerleri olarak spor verilebilmektedir. Spor, yaygın faaliyet alanı ve kalkınma aracı olarak görülebilmektedir. Bunların yanı sıra aslında spor artık bir bilim dalı olmuştur. Bu bilim dalı, bir gelişmişlik kriteri ve ekonomisi, alt kurumları, araç ve gereçleri, eğitimi ile tam anlamıyla bir sektör halini almıştır. Bu sosyal kurum, kendi turizmini, kendi giyimini, ulaşımını, ekonomisini ve mimarisini oluşturarak bir yandan da yardımcı sektörlerin oluşmasına katkıda bulunmuştur. Bir başka çerçeveden spor, ekonomik açıdan geri kalmış ülkeler için kalkınmaları yönünde büyük bir fırsat olarak değerlendirilebilmektedir. Aynı zamanda bu kurum ile geri kalmış ülkelerdeki alt sınıf insanların sınıf atlayabilmesi yolundaki yaygın etkenlerden birini de oluşturmaktadır (Göksel ve diğ., 2017).

2.2. Sporcu Kimliği

Mesleki açıdan kimlik kavramı, “çeşitli meslek grupları içerisinde bulunan bireylerin sahip oldukları bir alana yönelik davranışları, değer yargıları, alana yönelik edindikleri bilgileri, kişisel inançları” olarak ifade edilebilmektedir (Loh ve diğ., 2021). Bir meslek olarak ele alınabilecek sporculara yönelik kimlik ise tanım olarak “Bireylerin kendi kişiliklerinin duygusal, davranışsal ve psikolojik açılarından totalinin oluşturulduğu ve sporcu bireylerin, faaliyetler kapsamında rolleriyle özdeşleşme düzeyleri” verilebilmektedir (Baba-Kaya ve diğ., 2018). Bireylerin sahip oldukları veya

olabilecekleri güçlü kimlikleri ile özgüvenleri, gerçekleştirilen spor branşına ait performansları, alana yönelik beceri düzeyinin, sosyal ilişkilerinin ve sağlığının olumlu bir şekilde gelişim göstermesinde avantajları yadsınamayacak düzeyde fazlalık göstermektedir (Doğaner, Görmüş ve Kılıç, 2020).

Sporcu kimliği, bireylerin fiziksel id algısı ile sportif açıdan bireyin rolünün oluştuğu ve kendilerini tanımladıkları bir süreçler bütünü olarak tanımlanmaktadır (Brewer vd., 1993). Aynı zamanda Brewer'e göre sporcu kimliği, sporcu bireylerin gerçekleştirdikleri spor branşlarında grup içerisindeki rolleri ile kişiliklerini birleştirdiği bir süreç olarak da değerlendirilmiştir. Reifsteck'e göre ise sporcu kimliği, bireylerin diğer bireyler tarafından faaliyetler boyunca sergilenen tutumlar ile birlikte algı kapsamında oluşturulan doğru yada yanlış edinimler bütünü olarak da ele alınmaktadır. Bu edinimler sporcu bireylerin gerçekleştirdikleri müsabakalar kapsamında izleyiciler üzerinde oluşan algı düzeyi ile ilgili olarak olumlu veya olumsuz karakteristik özellikler niteliğine dahil edilebilmektedir (Marholz ve diğ., 2016).

Sporcu kimliği, literatürde bireylerin benlik kavramlarıyla spora özgü bir bileşeni ve kendisini sporcu rolüyle özümseme derecesini ifade eden bir kavramdır. Bu hususta karşımıza 2 kavram çıkmaktadır. Birincisi güçlü sporcu kimliğine sahip olan sporcular, ikincisi ise zayıf sporcu kimliğine sahip olan sporcular. Güçlü sporcu kimliğine sahip olan bireyler, spor faaliyetlerine ve aktivitelerine düzenli bir şekilde istikrarlı katılım göstermektedirler. Lakin zayıf sporcu kimliğine sahip sporcular spor faaliyetlerine ve aktivitelerine daha düzensiz ve istikrarsız katılım göstermektedirler. Güçlü sporcu kimliğine sahip bireyler, zayıf sporcu kimliğine sahip bireylere kıyasla spor aktivitelerinde kendilerini daha olumlu algılamaktadırlar. Güçlü sporcu kimliğine sahip bireylerin öz kimliklerinde güçlü olduğu, sosyal etkileşimlerinin daha kuvvetli olduğu, güven seviyelerinin de aynı oranda yüksek olduğu ve olumlu spor deneyimlerine sahip oldukları görülebilmektedir. Aynı zamanda bireylerin aşırıya kaçmamak koşuluyla güçlü kimliklerinin bir diğer avantajı ise psikolojik açıdan oluşmaktadır. Lakin bireylerin aşırıya kaçan tutumları sonucunda bu durum mental ve fizyolojik başta olmak üzere sakatlığa sebep olma, yeterli beslenememe gibi çeşitli sorunlarla karşı karşıya kalılabileceği vurgulanmaktadır (Naharro Perna ve Álvarez Medina, 2017).

Sporcu kimliğinin maskülinite ile ilişkilendirilmesi toplum bilincine göre erkeklığe atfedilen bir kavram olarak algılanmaktadır. Bu kapsam neticesinde sporcuların daha kaslı bir vücuda sahip olmak isteklerinin daha fazla ön planda olduğu araştırmalar sonucunda ortaya çıkarılmaktadır. Sporun maskülen olarak algılanmasından sebep, feminen özellikler ile örtüşürülmemesinden kaynaklı olarak kadın sporculara yönelik ön yargıların oluşumu söz konusu olmaktadır.

2.3. Kimlik Algısı ve Sporcu Kimlik Algısı

Brewer ve arkadaşlarına göre; sporcuların kimliğinin, bireylerin kendilerini ne derecede sporcu olarak gördükleri ve nitelendirdiği ile çok yönlü benlik algılarının bir boyutu olduğu dile getirilmiştir. Sergilenen spor olaylarına ilişkin davranışlarda bireysel kimliğin yanı sıra sporcu kimliğinin de temsil edildiği söylenebilmektedir. Çünkü sporcu kimliği sporda ve müsabakalarda bulunmanın değer ve anlamının öz kimliğin ayrılmaz bir bütünlüğü olduğu kanısına bağlıdır. Öz kimliğin iç dinamiklerinden biri olan sporcu kimliğinin büyüklüğü de çeşitli faktörlere bağlıdır.

Oregon'a göre sporcuların kimlik algılama dereceleri, kendilerini nasıl gördükleri ile, kendileri için nelerin önemli olduğunu ve nelere değer verdikleri ile belirlenebilmektedir. Bir anahtar faktör olarak sporcuların yaşamlarındaki sportif performanslarına bakmak yeterli olmaktadır (Gallardo ve diğ.,2019). Spor müsabakalarındaki başarısı, işini severek yapması, çevresindeki bireylerin kişiye sağlamış oldukları destek, mevcut spor dalına olan bağlılığı, içinde bulunulan sporcu kimliğinin olumlu yönde yükselmesini etkileyecektir. Sportif bir hayat prensibine sahip olan bireyler günlük hayatlarında da, spordan edindikleri davranış modellerini kullanacaklardır. Aynı zamanda günlük hayatta kazanılan davranışlarda sportif yaşamı etkilemektedir. Aslına bakılırsa bu iki kavram her ne kadar birbirinden bağımsız ve alakasız gibi görünse de psikoloji bilimine ve spor bilimine yönelik genel literatür taramaları yapıldığı takdirde birbirleriyle ne kadar senkron hareket ettikleri görülebilmektedir. Mesleğini seven ve işine önem veren bir sporcunun günlük yaşamında da buna uygun davranışlar sergilediği görülebilmektedir. En basit örneğiyle bu hususlar kapsamında ele aldığımız bir sporcu fiziksel formunu ve performansını korumak için günlük hayatında beslenme biçimine, uyku saatlerine başlıca dikkat etmektedir (Baba-Kaya ve diğ., 2018).

Konter'in (2003) yılında yaptığı araştırmaya göre bireylerin kişisel yapılarının, yaptıkları spor branşına göre şekillendiği belirtilmiştir. Psikolojik açıdan diğer insanların zihninde algı prensipleri çerçevesinde sporcu bir kişinin, sporcu kimliği ile değerlendirilmesi optimum seviyededir. Buda toplumsal kuramların kimliklerle bağlantılı olduğunu ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra toplum içerisinde bireylerin sporcu ünvanı ile devamlı değerlendirilmesi ve buna yönelik davranışların sergilenmesi sonucunda da, bu bireylerin kendi bilinçaltılarında yer edinmesine ve belirli bir zaman içerisinde kendilerini sporcu kimliğiyle özdeşleştirmelerine sebebiyet vermektedir. Bu iki hususta da görüleceği gibi bütünleşik bir çerçeve içerisinde ele alınması son derece doğru bir kuramdır (Güvendi, 2022). Sporcu kimliği genel olarak algı da güçlü bir yapıya sahip olduğunu düşündürmekte ve sporcular üzerinde özellikle olumlu avantajlara sahip olmaktadır. Ancak bu güçlü ve etkileyici dinamiklerin tek başına ele alınmasıyla birlikte sporcunun yaşam fonksiyonlarına zarar verici etkileri bulunmaktadır. Gerekli dozun üzerinde yapılan spor aktiviteleri tıp bilimi açısından bağıllık olarak değerlendirilmektedir. Gereğinden fazla yapılan spor ve antrenmanlar sporcuların fiziksel ve psikolojik açıdan yüksek riskli gruba dahil olmalarına sebebiyet vermektedir. Bunun yanı sıra bireyin sportif kimliği normal kimliğinde daha ağır basıyorsa, kariyerinde ve duygu durum bozuklukları gibi çeşitli olası risk faktörleriyle karşı karşıya kalması da muhtemel sonuçlar arasında yer almaktadır. Bunların sonucunda bireyde kişisel kimlik ve kişisel değer algılamalarında da düşüşler görülebilmektedir (Can ve Kaçay, 2016).

Marcia (1993) araştırmasına göre kimlik durumlarının, üst kimlik algıları ile, ipotekli ve dağınık kimlik statülerinin birer alt fonksiyonu olabileceği ele alınmıştır. Psikososyal kuramının gelişimine öncelik eden Ericson yaşam evrelerini 8'e ayırarak öznel statüler alt limitleriyle durumun daha genel araştırmasını yapmıştır. Ericson'un kimlik algısı ile ilişkili olan ego gelişiminin 5. Evresinin kapsamında edinilen kimlik duygularına karşın bireylerin rol karmaşası yaşayabilecekleridir. Psikoloji biliminde ego literatüründe sıklıkla tartışılan konunun alt ego sınıfı olan bireysel kimlik (özbenlik) ile bireylerin kendilik algısının ne düzeyde etkilenebileceğidir. Gary Chapman'ın analizlerine göre bireylerin dış etkenler sonucunda edinildiği kimlik algıları ile doğrudan kendi kimlik algılarındaki paralelliğin etkin bir şekilde ilişkili olduğu görülebilmektedir. Bu kapsamda sporcu bireylerde de yaşanan olumlu/olumsuz eleştiri, değerlendirme,

performans kavramlarındaki öz eleştiriler gibi birçok alt husus sporcuların kimlik algılarının şekillenmesinde etkili olmaktadır. İd duygusu ile alınan süreklilik ve aynılık sporcu olmayan bireyleri etkilediği gibi sporcu olan bireyleri de aynı oranda etkilemektedir. Bu ayrılığa ve süreklilik kavramlarına karşı oluşturulan güven başkalarının düşünceleriyle de doğrulandığında bireyler üzerindeki etkisi net bir şekilde oluşmaktadır. Bireylerdeki kimlik duyguları cinsel, mesleki, toplumsal veya etnik unsurlardan, ideolojik kuramlardan tanımlanmaya ve kabul görmeye ihtiyaç duyan bir duygu durumu olarak adlandırılabilir (Koçak, 2014).

2.4. Spora Bağlılık

Bağlılık herhangi bir şeye karşı duyulan sevgi, saygı, yakınlık duyma ve bu yakınlığı gösterme eylemi olarak tanımlanabilir (Evrin, 2016). Bağlılık bir nevi sadakattir de aslında. Bağlılık gösterdiğimiz şey hem bir kişi hem de bir iş olabilir. Toplumda kişi kendisini bir topluluğa, bir toplumsal örgüte, kurum-kuruluşa, bir hisse, bir düşünceye bağlı hissedebilir. Vatanına-milletine bağlılık, mesleğine-görevine bağlılık, aileye-yakınlara bağlılık bu kavrama örnek verilebilir. Ama bağlılık, bağımlılık ile karıştırılacak bir kavram değildir. Bağımlılık ile bağlılık arasındaki en büyük fark bağlılıkta kişinin özgür iradesini kullanmasıdır. Shaffer ve diğ., (2000) bağlılığı 3 kategoriye ayırmıştır. Birincisi çok şiddetli bir şekilde söz konusu olan durumu istemek, ikincisi bağlılık duyulan duruma karşı belli zamanlarda kontrolü kaybetmek, üçüncüsü ise söz konusu duruma ısrarcı olmaktır.

Munsterberg tarafından oluşturulan örgütsel psikoloji ile ilgili yapılan araştırmalar, bireylerin içsel ve dışsal enerjilerini, ürettikleri performans hedefleri doğrultusunda örgütsel gereklilikler ve hedefler ile nasıl gerçekleştirdikleri üzerine yoğunlaşmıştır. Bu durumu pozitif psikoloji çerçevesinden ele aldığımızda, bireylerin olumlu deneyimlerinin yapılan işe yönelik bir bağlılığın oluşmasına sebep olduğu incelenmektedir. Bir davranış olarak ele alınan bağlılık kavramının, bireylerde enerjinin fiziksel, duygusal ve bilişsel çabaya bağlandığı bilinmektedir. Bireyler ister grup halinde ister bireysel olarak yaptıkları işlerde düşünceleri, hissettikleri, değer yargıları ve yaratıcılıkları ile fiziksel çerçevede işlerine dahil olurken, zihinsel çerçeveden de empatik ve tetiklikle diğerlerine bağlı olmaktadır. Maslach ve Leiter (1997) analizlerine göre bağlılığın tükenmişlik kapsamında bulunan 3 temel unsurun zıt kutbu

olan ilgi/alaka, enerji ve yeterlik kavramları ile anılabileceğini öne sürmüşlerdir. Örgütsel psikolojide bağlılığın tanımı ilgili işte ısrarcı olma, işe yönelik olumlu duyguların ve tatmin edicilik seviyesindeki yüksek seviyelerdeki zihinsel durum olarak verilebilmektedir (Schaufeli ve diğ., 2002).

Örgütsel psikoloji üzerine araştırmalar yapan bilim insanları, bağlılık kavramının tersi olarak tükenmişlik kavramını ilişkilendirmişlerdir. Örgütsel psikoloji ve spor psikolojisi üzerinde yapılan araştırmalarda bulunan akademisyenler ise bu psikososyal sendrom üzerinde detaylı araştırmalar yaparak durumun hem potansiyel sebeplerini hem de temel doğasının bileşenlerini araştırmaya çalışmışlardır (Lonsdale ve diğ., 2007).

Bu hususa yönelik geliştirilen stratejik süreçler ve oluşturulan süreçlere yönelik tam uygulanmanın sağlanmasıyla birlikte bireyler üzerinde daha olumlu ve etkili sonuçlar doğurabileceği bulgular sonucunda sunulmaktadır (Raedeke ve Smith, 2001).

Herkese açık olmayan ve gerçekleştirilebilmesi için özel fiziksel koşulları gerektiren spor branşlarına elit spor denilmektedir. Bu kapsamda elit sporcuların gerçekleştirdikleri spor branşına yönelik başarıyı elde etmeleri için diğer spor branşlarındaki sporculara kıyasla daha fazla efor sarf etmeleri ve zaman ayırmaları gerekmektedir.

Lansdale ve diğ., (2007) çalışmalarında bağlılık kavramını örgütsel psikolojik boyutlardan ele almış ve bu bağlılığın temellerini oluşturan unsurları spor psikolojisine uyarlamak amacıyla çeşitli görüşmeler yapmışlardır. Spor psikolojisine uyarlanan kelimeler ve kavramlar neticesinde gerçekleştirilen analizlerden elde edilen bulgularla birlikte çeşitli boyutlar ortaya konmuştur. Ortaya çıkarılan bu boyutlara Lansdale ve diğ., (2007) çalışmalarında “Sporcu Bağlılık Ölçeği” nin literatür açısından geliştirilmesini sağlamıştır. Elde edilen sonuçlara göre bağlılık kavramının temelde 3 boyuttan oluştuğu saptanmıştır. Bu temel boyutlar sırasıyla şu şekilde verilebilir;

- Güven
- Adanmışlık
- Dinçlik

Güven: Bu alt boyut ile ifade edilmek istenen; sporcu bireylerin gerçekleştirmiş oldukları spor faaliyetlerine yönelik yüksek performans elde etme amacıyla ortaya koydukları inanç seviyeleridir.

Adanmışlık: İkinci alt boyut olan adanmışlık kavramı ile sporcuların önemli olarak gördükleri işlere veya uğraşlara yönelik koymuş oldukları hedeflerine erişmek amacıyla harcadıkları zaman ve çabanın istek seviyesi ifade edilmektedir.

Dinçlik: Üçüncü alt boyut olan dinçlik kavramı; sporcuların zihnen, bedenen ve fiziken içerisinde buldukları enerji seviyeleri veya faaliyet gösterilen spor branşına yönelik sergilenen hareketlilik yada canlılık düzeyleri olarak tanımlanabilmektedir (Lonsdale ve diğ., 2007).

Bahsi geçen 3 alt boyut kapsamına dahil edilmeyen lakin belli bir düzeyde bu unsurları etkileyebilecek seviyelerde bulunan çeşitli faktörler de bulunmaktadır. Bu faktörler sırasıyla şu şekilde verilebilir;

- Zihinsel açıdan meşguliyet
- Haz
- Odaklanma
- Coşku

Bu faktörlerden ilki olan zihinsel açıdan meşguliyet ile ilgili bahsedilen unsur; sporcu bireylerin spor müsabakalarında yer almamaları sonucunda spor müsabakalarına ilişkin olumlu düşünceleridir. İkinci faktör olan haz duygusu ile bahsedilmek istenen husus ise; sporcu bireylerin yer aldıkları spor branşına yönelik besledikleri mutluluk duygusu, yapılan spora yönelik kazanılan eğlence ve heyecan duygularıdır. Üçüncü faktör ise odaklanmadır. Odaklanma kavramı ile ifade edilmek istenen husus ise; sporcu bireylerin yarışmalarda veya müsabakalar esnasında performanslarına, yoğunlaşarak, başka düşüncelerin akla getirilmeden gerçekleştirilmesidir. Odaklanma; genel ve yarışmaya özel olarak odaklanma durumu şeklinde iki kategoriye ayrılabilir. Genel odaklanmadan kasıt; bireylerin yönlendirilerek başarıyı elde etmesi amacıyla gerçekleştirdikleri stratejik unsurlar doğrultusunda nizam izlemeleri, özel odaklanma, ilgili branşın belli bir kritik faktörü ele alınarak spesifik açıdan stratejilerin uygulanmaya çalışılmasıdır. Dördüncü faktör olan coşku ise; yapılan akteviden duyulan yüksek heyecan ve mutluluğu ifade etmektedir. Bireylerin genel zevk

duygularının karakterize edildiği bir olgu olarak da ifade edilebilmektedir (Lonsdale ve diğ., 2007).

İHA sporcularına yönelik oluşturulan bu akademik çalışmanın daha iyi anlaşılabilmesi için spora bağlılık düzeylerinin de ana kriterlerinin iyi bilinmesi araştırmacı tarafından düşünülmektedir. Sosyal yaşantı ile iç içe düşünülebilecek spor branşlarının, yaşantımızın vazgeçilmez bir parçası olduğunu düşünmek ve bu husus kapsamında hayatın önemli bir parçası olduğu vurgulanabilmektedir. Günümüzde yaşantılar ve ilgi alanları kapsamında belli başlı sporlara eğilimin daha fazla olduğu görülebilmektedir. Literatür taramaları yapıldığı takdirde spor branşlarına olan ilginin en temel etkeninin ilgi, merak ve tercih edilen spora olan yapabilirlik yeteneği olduğu görülebilmektedir (Çetinkaya, 2015). Spor branşlarının tercih edilme oranlarındaki değişikliklerin sebebi, insanların harekete geçiren uyarıcıların farklılık göstermesi sayılabilmektedir. Bu sebeple her uyarıcı etken bireyler üzerinde farklı etkiler göstermektedir. Bireylerin güdülenebilmesi için içsel motivasyon ile dışsal motivasyonun uyarıcılarının birbirleriyle senkron olması veya paralellik göstermesi gerekmektedir. Bu hususlar kapsamında değerlendirildiğinde çocuklarda, gençlerde ve yetişkinlerde spora katılımı güdüleyen farklı uyarıcıların olduğunun söylenmesi son derece doğru bir kanıdır. Özellikle çocuklarda ve gençlerde fiziki gelişim, yeni beceriler kazanmak ve arkadaş edinmek gibi sosyal kazanımlar öncelikli amaç olmaktadır. Bununla birlikte çocuk ve genç bireyler eğlenmenin yanı sıra kişiliklerini ve yaratıcılık yeteneklerini geliştirmiş olup sorumluluk duygularını da kazanmış olmaktadırlar. Scanlan, Stein ve Ravizza (1989) da bireylerin spor yapma amaçlarının birbirlerinden farklılık gösterdiklerini söylemişlerdir. Gençlerin spor yapma amaçlarının öncelikli olarak öğrenmek ve yapılan aktiviteden zevk alınması öncelikli gelirken, yetişkinlerde ise öncelikli amaç uygulanan egzersiz programlarının yoğunluğuna bakılması ve devamlılığın olup olmayacağı hususlarının incelendiği gelmektedir. Yetişkin bireyler, çocuk ve genç bireylerdeki gibi sağlıklı yaşam sürmek, sosyalleşmek gibi güdülerle birlikte spor faaliyetlerinde bulunurken, bir hususta çocuk ve genç bireylerden farklılık göstermektedirler. Yetişkin grubundaki bireyler diğer gruptaki bireylere kıyasla mevcut beceriyi geliştirmek amacıyla spor faaliyetlerine katılma oranı daha düşüktür. Bu kapsamdan yola çıkılarak ortaya konan programların bireylerin ihtiyaçlarına yönelik olması, bireyler üzerinde

spora veya egzersiz programlarına katılımı ve sürekliliği için kritik noktalardan birisidir (Daud ve diğ., 2018).

Gill, Gross ve Huddleston (1985) spora katılım güdüsüyle ilgili olarak yapmış oldukları çalışmalarda becerileri geliştirme ve yeni beceriler kazanmanın, eğlenmenin, fiziksel açıdan zindelik elde etmenin, arkadaş kazanmanın ve başarmanın spor branşlarına katılımı etkileyen en önemli yan faktörler Koç'a (1994) göre de; toplum içindeki bireyler tarafından takdir görmenin, arkadaş edinmenin, farklı çevrelerde aktif olmanın, mevcut spor branşında başarılı olmanın, popülerite kategorisinde ün kazanmanın yer aldığı söylenmektedir. Başer (1998) yaptığı çalışmaların sonucunda aktif spor yapımının bireyler üzerindeki psikolojik etkilerinin de yadsınamayacak düzeyde önemli bir faktör olduğunu dile getirmiştir. Tüm spor branşlarının bireyler üzerinde kaygı azaltıcı bir etkisinin olduğunu ve spor yapan bireylerin psikolojik açıdan daha sağlıklı bireyler olduğunu, stres yönetimlerini doğru ve başarılı bir şekilde yaptıklarını belirtmiştir. Downward ve Riordan (2007) da spor branşlarına aktif katılımın temel motivasyon faktörlerinin sosyal ortamlar yaratmak olduğunu söylemektedirler. Bireylerin kişilik özellikleri gereği; fiziksel gelişim, sosyalleşme, kendini geliştirme, kendini deneme, yenilik arayışı, tecrübe kazanma, yarışma güdülerinin tatmin edilmesi, sağlık gibi hususlar için sportif faaliyetlerde bulunmaktadır (Namlı ve diğ., 2018). İçsel motivasyon koşulu bireylerde spora katılımı, başlılığı ve devamlılığı için önemli bir etken olurken, dışsal motivasyon ise bireyler açısından genellikle spor branşlarına katılımlarını başlatan itici faktör olarak görülmektedir.

Bireylerin yaptıkları işlere karşı tutumlarında, duygularının, düşüncelerinin ve davranışlarının bağlılık kavramındaki önemli ve kilit unsurlardan olduğu düşünülmektedir. Bağlılık için 3 temel unsurun bulunması gerekmektedir. Bunlardan ilki güçlü bir istek duygusunun bulunması, ikincisi zaman içerisinde kontrolün kaybedilmesi ve üçüncüsü ısrarcı olmaktır (Shaffer, Hall ve Bilt., 2000). Fiziksel, zihinsel ve duygusal tepkilerin gerçekleşmesine neden olan alışma, bir durumu bırakma yada devam etme noktasında bireylerin dürtülerini kontrol edememesi olarak ifade edilmektedir (Dowda ve diğ., 2011). Sporcu bağlılığı, süreklilik kazanmış ve tutarlı olan davranışlar ile inanç, enerji haz ve çaba gibi kavramları içermektedir. Bağlılık ise içselleştirme, adanmak ve zindelik kavramlarıyla ortaya çıkan pozitif bir durumdur. Bağlılık da zindelik; yüksek performanslı olmayı, tüm zorluklar karşısında pes etmeden

çabalamayı temsil etmektedir. Adanmışlık ise; bireyin yaptığı işi coşku ve ilham duyarak yapması, işe kendisini adapte etmesi ve yapılan işe gurur duyarak anlam yüklemesidir. İçselleştirme de; bireyin yapmış olduğu spor branşını benimsemesi, konsantre olmasıdır. Spora bağlılık üzerine yapılan akademik çalışmalarda, spora bağlılığın güven, coşku, heyecan, dinçlik, adanmışlık gibi kavramlarla tanımlandığı görülebilmektedir (Haslam, Fransen ve Boen, 2020).

Spora bağlılık konusu ile ilgili literatür incelendiğinde spor performansının kaygı düzeyleriyle veya özgüven eksikliğiyle ilişkili hareket ettiği görülebilmektedir. Ancak spora bağlılık konusu ile ilgili bu hususların ilişki düzeyleri doğru orantılı değildir. Alanyazında bağlılık kavramı tek yapı içerisinde ele alınmaktadır. Bireylerin ihtiyaçlarının tamamı psikolojik ve fizyolojik içeriklidir. Psikolojik açıdan ihtiyaç duyulan olayların birçoğunun karşılanması fizyolojik ihtiyaçlara bağlıdır. Bu kapsamda egzersiz öğelerinin sıralamasındaki temel psikolojik ihtiyaçların karşılanması da spor branşına olan bağlılık ile doğrudan ilişkilidir. Temel psikolojik ihtiyaçlar teorisinin temeli; psikoloji ile insan ihtiyaçları arasındaki ilişkinin açıklanmasına dayanmaktadır. Temel düzeydeki psikolojik ihtiyaçların giderilmesi, hayatın içinde etkin bir şekilde faaliyet gösterebilmekle ilintilidir. Bu ihtiyaçların ertelenmesi veya engellenmesi sonucunda çeşitli psikolojik olumsuzluklarla karşı karşıya kalılabilmektedir. İhtiyaçların karşılanması hususundaki çevresel etkenlerin önemi öz belirleme kuramı ile oluşmuştur. Öz belirleme kuramında; bireylerin kendi eylemlerini başlatması ve karar vermesi yani özerklik, sosyal çevresini etkileme isteği yani yeterlik ve çevre ile bağlantılı olma diğer bir deyişle ait olma yani ilişkili olmak ile adlandırılan temel psikolojik ihtiyaçlar ele alınmaktadır. Öz belirleme teorisi literatürde, spor egzersizlerindeki sporcu motivasyon davranışlarını ölçümlemek amacıyla da kullanılmıştır. Bu farkların ortaya çıkarılabilmesi için Vlachopoulos ve Michailidou (2006) tarafından bir ölçek icat edilmiştir. Bu sayede egzersizler sırasında sporcuların temel psikolojik ihtiyaçlarının belirlenmesine yönelik çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Ayrıca sporcu egzersizlerindeki temel psikolojik gereksinimlerin belirlenebilmesi için çeşitli kültürlere uygun hale getirilmiş ve kültürlerarası karşılaştırılabilirliğiyle daha kapsamlı araştırmalar yapılabilmektedir. Lakin alanyazında sporcuların spora bağlılıklarıyla ilgili psikolojik faktörlerin detaylı analizleri ile net sonuçlar saptanamamıştır (Daud ve diğ., 2018).

2.5. Sporcu Kimliği ve Spora Bağlılık Kavramlarının İlişkisi

Sporcu kimliğinin genel tanımı; benlik kavramıyla ilişkilendirilerek oluşturulan ve bireylerin kendilerini sporcu rolleri ile birlikte kimliklendirdikleri düzen olarak verilebilmektedir. Spora bağlılık ise ilgi duyulan spor dalına yönelik bireylerin yüksek heyecan ve istikrarlı etkileşim duydukları arzu olarak tanımlanabilmektedir. Sporcu kimliğinin oluşmasıyla birlikte belli bir spor branşına duyulan bağlılık ile birlikte sporcular birçok farklı spor branşına bağlılık duyabilmekte ve kimlikleri bu doğrultuda şekillendirilebilmektedir. Sporcu kimliği etik ilkeler ve toplumsal koşullara göre entegreli uyum içerisinde oluşmuş sporcular, buldukları branşa göre özellikle takım oyunlarında daha başarılı performanslar gösterirken, stratejik hususlar içerisindeki bireysel maçlarda da etkin karar alma yetileriyle yüksek performanslar ve başarılar elde edebilmektedirler. Sporcu kimliğinin oluşturulmaya başlandığı dönemlerde yanlış yönlendirmeler veya çevreden kaynaklı manipülatif davranışlardan sebep yanlış oluşturulan sporcu kimlikleri takım ve bireysel branşlarda sporcuları olumsuz etkileyebilmektedir. Örneğin; doğru bir şekilde oluşturulmayan kimliklerde bireylerde özgüven eksikliği, kaygı ve endişe gibi başarı faktörünü olumsuz etkileyebilecek birçok husus meydana çıkabilmektedir. Lakin doğru bir şekilde oluşturulan sporcu kimliğinin hem branş yarışmalarında hem de sosyal hayatta daha özgüvenli, daha azimli ve hırslı, endişe seviyesi düşük ve yüksek sorumluluk gerektiren durumlarda doğru karar alabilme yetisinin gelişmiş olduğu görülebilmektedir. Literatür taramaları kapsamında değerlendirildiğinde, sporcuların kimlik algılarıyla spora bağlılıklarının belli bir düzeyde orantılı olduğu saptanmıştır (Güvendi, 2022).

2.6. İHA Nedir ve İHA Sporu Nedir?

İha'lar 1849 yılında ilk olarak Avusturya'nın Venedik şehrini bombalamasıyla birlikte savunma sanayisinde kullanılmaya başlanmıştır. Savaş taktiği olarak geliştirilen insansız hava araçlarına ilk başlarda insansız balon adı verilmektedir. İha kavramı insansız hava araçlarına verilen bir diğer isimdir. 1916 yılında İngiltere'de aktif olarak kullanılmaya başlanmıştır. 1. Dünya savaşında İngiltere'nin Alman siperlerini gözetleyip, keşfedebilmesi için İHA'ların geliştirildiği bilinmektedir. Bu sayede İngiltere savaş galibiyeti için 1500 keşif görüntüsü elde etmiştir. Radyo kontrol

teknikleri ile kullanılan hava araçları, zeplinlere karşı kamikaze yöntemiyle kullanılmak üzere tasarlanmıştır. Zaman içerisinde ihalar, ABD tarafından geliştirilerek bombalama yapabilecek şekilde yeniden dizayn edilmişlerdir. ABD kara ve deniz kuvvetleri, bu İHA'ları amaçları kapsamında geliştirerek telsiz sistemlerle keşif uçuşlarının yapılabilmesini sağlamışlardır. 2006 yılına kadar derin güçlerin savaş mekanizmaları olarak kullandıkları iha'lar 2006 yılından sonra insani amaçlara hizmet etmek amacıyla da kullanım alanlarına dahil edilmişlerdir. 1. Dünya Savaşı'nın yaşandığı yıllarda savunma sanayisinde kullanılacak özel iha'lar diğer ülkelere karşı gizli tutularak 2. Dünya Savaşı'nda kullanılmak üzere geliştirilmişlerdir. İha'ların asıl yapıma amaçları ülkelerin casusluk ve savunma sanayisinde bombalama araçları olarak kullanma hedeflerinden doğmaktadır. Bu araçlar ile teknolojik saldırılar ve gözlem veya bölge keşif çalışmaları başarılı bir şekilde yapılabilmektedir. 2010 yılından itibaren icat edilen akıllı telefonlara uyumlu iha'lar kısa zaman içerisinde halk tarafından da tercih edilen eğlence araçları olarak yerini almıştır. Halkın yoğun talebi karşısında 2015 yılına kadar hızlı bir gelişim çağına giren İHA'lar, üreticileri tarafından daha farklı özellikler eklenerek günümüzdeki konumlarına ulaşmışlardır. Sıklıkla kullanılan iha'lar 4 pervaneli ve tercihen değişen ek modülleri ile teknolojik araçlar kategorisine dahil edilmiştir (Cortés ve diğ., 2022).

2015 yılından itibaren halk arasında eğlenceye yönelik aktif kullanılan İHA'lar zaman içerisinde bir spor branşı olarak gerekli eğitimlerinin alınmasıyla belgelendirilmeye başlanmıştır. İHA branşındaki ilk İnsansız Hava Aracı Türkiye Şampiyonası 2017 yılında düzenlenmiş ve yeni bir spor branşı olarak tescillenmiştir. Teknoloji çağına girilmesiyle birlikte insanların yenilikçi eğlence anlayışına olan ilgisinden kaynaklı olarak iha spor branşına da yönelimin fazla olduğu söylenebilmektedir. İha'ların popülaritesini etkileyen belli başlı unsurlar bulunmaktadır. Bu unsurlar şu şekilde sıralanabilmektedir;

- Uçabilme özellikleri
- Uzaktan kontrol edilebilme imkanları
- Otomatize edilebilme özellikleri
- Uygun fiyatlı ve fonksiyonel olmaları

İha yarışları, iha pilotlarının hızlı İHA'lar ile belirli bir pist üzerinde mümkün olan en hızlı şekilde giderek birbirleriyle yarışmalarıdır. Birinci şahıs görünümü (FPV) ile gözlük ekranından izleyerek sporcuların komuta ettiği bir spor branşıdır (Cardenas, 2022). Askeri amaçlarla kullanılarak gündeme gelen iha, günümüzde çeşitli alanlarda da aktif olarak kullanılmaya başlamıştır. İngilizce de kelime anlamı vızıldamak olan ihaların teknik anlamları ise uzaktan kumandalı pilotsuz uçaktır. TDK tarafından ise İngilizce kökenli ihalara “uçangöz” adı önerilmiştir. Teknolojinin gelişmesi ile birlikte yalnızca askeri alanda kullanılan ihalar artık halk tarafından eğlence amacıyla ve hatta bir spor dalı olarak da aktif kullanılmaya başlanmıştır. Halk tarafından eğlence veya spor amacıyla ihaların kullanılmasının bir diğer sebebi de her bütçeye uygun çeşitli fonksiyonlarda ihaların bulunmasıdır. İhaların genel kullanım alanları şu şekilde verilebilmektedir;

- Hobi
- Gösteri
- Haritalama
- Sinema ve televizyon sektörü
- Ziraat

Bu çalışmanın amacı Dünya’da ve Türkiye’de özellikle 2015 yılından itibaren halk tarafından eğlence amacıyla aktif kullanılmaya başlayan ve 2017 yılında ilk defa düzenlenen İha Türkiye Şampiyonası ile spor branşı niteliğini kazanan İHA spor branşına ve Türkiye’de bulunan İHA sporcularının, sporcu kimlik algıları ile spora bağlılık düzeylerinin demografik özelliklere göre karşılaştırmalarının yapılması ve yorumlanarak sonuca bağlanmasıdır. İnsansız Hava Araçları (İHA) spor branşına yönelik antrenör ve sporculara veya İHA sporculuğuna ilgi duyan bireylerin sorularına cevap bulabilmesi amacıyla literatüre kaynak olarak ışık tutması araştırmacı tarafından amaçlanmaktadır.

2.6.1. İnsansız hava araçları çeşitleri nelerdir?

İnsansız hava araçları kullanım alanlarına göre farklı tasarımlarda üretilmektedirler. İHA'lar genellikle 4 motorlu, 6 motorlu ve 8 motorlu olacak şekilde tasarlanmaktadır. Motor sayıları ihanın işlevselliğine göre ve kullanım alanına göre

farklılık göstermektedir. Aktif olarak sporlarda ve halk arasında kullanılan iha çeşitleri şu şekilde sıralanabilmektedir;

1. 3 motorlu İHA'lar (Tricopter)
2. 4 motorlu İHA'lar (Quadcopter)
3. 6 motorlu İHA'lar (Hexacopter)
4. 8 motorlu İHA'lar (Octocopter)

Üç motorlu insansız hava araçları diğer bir adıyla Tricopter'ler havadaki hareketleri ve yapıları bakımından helikoptere benzeyen sistemlere sahiptirler.

Şekil 2.1: Üç motorlu İHA (Tricopter).

Y veya T gövde yapısına sahip olan İHA'lar da gövde bölümünün üzerinde 3 adet sabit motor bulunmaktadır. Bu İHA'lar da kuyruk bölgesinde bulunan motorun sağ ve sol yönlerine dönmesi, İHA'nın kendi eksenini etrafında dönmesini engellemektedir.

4 adet motoru bulunan insansız hava araçlarına ise dört motorlu İHA'lar yada Quadcopter denilmektedir.

Şekil 2.2: Dört motorlu İHA (Quadcopter).

Dört motorlu İHA'lar da bulunan 2 sabit motor saat yönünde dönerken, diğer 2 motor ise saat yönünün tersine dönmektedir. Bu sistem sayesinde İHA yükselir ve aynı şekilde alçalma işlemlerini yerine getirir. İHA'nın gövdesi X şeklinde ise, yan yana konumlandırılan 2 motorun aynı anda ve sabit hızda harekete geçmesi ile birlikte İHA'nın yön eylemlerinin gerçekleştirilmesi sağlanmaktadır. 4 motorlu İHA'ların arka 2 motorunun öndeki 2 motordan daha hızlı bir şekilde dönmesiyle birlikte İHA aracının ileriye doğru hareket etmesi gerçekleşirken, önde bulunan 2 motorun arkadaki 2 motordan daha hızlı bir şekilde dönmesiyle de geriye doğru hareket etmesi sağlanmaktadır. Aynı şekilde solda bulunan 2 motorun diğer motorlardan daha hızlı dönmesiyle birlikte İHA'nın sağ yönüne doğru hareket etmesi gerçekleşirken, sağda bulunan 2 motorun sol tarafta bulunan diğer 2 motora kıyasla daha hızlı dönmesi sonucunda da İHA'nın sol yönüne doğru hareket etmesi gerçekleşmektedir.

6 adet motoru bulunan insansız hava araçlarına ise 6 motorlu İHA'lar yada Hexacopter denilmektedir. Hexacopter'lerde, 4 motorlu İHA'ların sistemlerindeki gibi uçuş şekillerine göre (+) ve (x) yönde gövde yapısı ile uçuş şekilleri bulunmaktadır.

Şekil 2.3: Altı motorlu İHA (Hexacopter).

Altı motorlu İHA'larda bulunan motorlar saat yönüne ve saat yönünün tersine hareket eylemi gerçekleştirerek hava akımı oluşturmaktadırlar. Motorların hız kullanımları ile birlikte İHA'nın kendi eksenini etrafında dönmesi yada sabit konumlanarak durma eylemleri gerçekleşmektedir. 6 motorlu İHA'lar genellikle havadan görüntü veya video çekimlerinin yapılması amacıyla sıklıkla kullanılmaktadırlar. Aynı zamanda 6 motorun vermiş olduğu güç direnci ile birlikte yük taşımada da kullanılmaktadırlar. Hexacopter'ler kararlı uçuş yapısına sahip olmalarıyla birlikte genellikle keşif ve

görüntüleme alanlarında da sıklıkla tercih edilmektedirler. Bu İHA'larda da diğer İHA çeşitlerinde olduğu gibi yön kontrolü, (+) uçuş modülünde İHA'nın arka kısmında bulunan motorun diğer motorlara kıyasla daha hızlı bir şekilde dönmesiyle İHA'nın ileriye doğru hareket etmesi sağlanırken, ön kısımda bulunan motorun diğer motorlardan daha hızlı dönmesiyle birlikte İHA'nın geriye doğru hareket etmesi gerçekleşmektedir. İHA'nın arka kısmının sağ tarafında bulunan motorun diğer motorlardan daha hızlı dönmesiyle İHA'nın sol tarafa doğru hareket etmesi sağlanırken, aynı şekilde sol tarafında bulunan motorun diğer motorlardan daha hızlı dönmesiyle İHA'nın sağ tarafa doğru hareket etmesi gerçekleşmektedir. X uçuş modülünde ise İHA'nın arkasında bulunan 2 motorun diğer 2 motordan daha hızlı bir şekilde dönmesiyle birlikte ileriye doğru hareket ederken, ön 2 motorunun arkadaki 2 motordan daha hızlı biçimde dönmesiyle de İHA'nın geriye doğru hareket etme eylemi gerçekleşmektedir. İHA'nın solunda bulunan tek motorun, diğer motorlardan daha hızlı dönmesiyle birlikte İHA'nın sağ eksenine doğru yönelmesi sağlanırken, sağ tarafında bulunan tek motorun diğer motorlardan daha hızlı dönmesiyle birlikte İHA'nın sol eksenine doğru yönelmesi gerçekleşmektedir.

8 adet motoru bulunan insansız hava araçlarına 8 motorlu İHA'lar yada Octocopter denilmektedir.

Şekil 2.4: 8 motorlu İHA (Octocopter).

8 motorlu İHA'larda bulunan motorların saat yönünde ve saat yönünün tersine hareket etmeleriyle birlikte hava akımı oluşturulmaktadır. Bu sayede İHA aracının hareket etmesi gerçekleştirilmiş olmaktadır. Octocopter'lerin yön kontrol işlemlerinde (+) uçuş modülünde arkada bulunan 3 motorun, diğer motorlardan daha hızlı dönmesiyle birlikte İHA'nın ileriye doğru hareket etmesi sağlanırken İHA'nın önünde bulunan 3 motorun

diğer motorlardan daha hızlı dönmesiyle birlikte İHA'nın geriye doğru hareket etme eylemi gerçekleştirilmiş olmaktadır. İHA'nın arkasındaki sağ taraftaki 3 motorun diğer motorlardan daha hızlı dönmesiyle birlikte İHA'nın sol yönüne doğru hareket etmesi sağlanırken, İHA'nın arkasındaki sol taraftaki 3 motorun diğer motorlardan daha hızlı dönmesiyle İHA'nın sağ yönüne doğru hareket etmesi gerçekleşmektedir. X uçuş modülünde ise arkadaki 2 motorun diğer motorlardan daha hızlı dönmesiyle İHA'nın ileriye doğru hareket etmesi gerçekleşirken, ön taraftaki 2 motorun diğer motorlardan daha hızlı dönmesiyle İHA'nın geriye doğru hareket etme eylemini gerçekleştirmesi sağlanmaktadır. İHA'da bulunan sol kısımdaki tek motorun diğer motorlardan daha hızlı dönmesiyle İHA'nın sağ tarafa doğru dönme eylemi gerçekleşmektedir. Aynı şekilde İHA'nın sağ kısmındaki tek motorunun diğer motorlardan daha hızlı dönmesiyle birlikte İHA'nın sol tarafa doğru dönme eyleminin gerçekleşmesi sağlanmaktadır.

2.6.2. İnsansız hava araçlarının temel bileşenleri

İnsansız hava araçlarının temel bileşenlerinin kullanıcılar tarafından bilinmesi son derece önemli bir husustur. Bunun sebebi İHA'da meydana gelebilecek bir arızanın hemen giderilebilmesidir. Aynı zamanda bu bileşenlerin bilinmesi sonucunda İHA aracının üzerindeki hakimiyet artmış olacak ve İHA'nın daha kontrollü bir şekilde kullanılmasını sağlayacaktır. Genel olarak İHA araçlarının motor sayılarına göre bileşenleri de değişiklik göstermektedir. Günümüzde sıklıkla kullanılan 4 motorlu İHA'ların yani Quadcopter'lerin temel bileşenlerini incelemek İHA'lara yönelik genel bileşen kapsamlarının anlaşılabilmesi açısından yeterli olacağı araştırmacı tarafından düşünülmektedir. Quadcopter'lerin temel bileşenleri şu şekilde sıralanabilmektedir;

1. Gövde kısmı (Frame, Şase)
2. Pervane kısmı
3. Uçuş kontrol sistemi
4. Fırçasız (Brushless) Motorları
5. Elektronik hız kontrolörleri (ESC)
6. Pil (Lipolar)
7. İha kumandası

Quadcopter'lerin gövde kısımları iha'ların diğer temel bileşenlerinin sabitlendikleri ana bölümlerdir. İha'ların gövde boyutları, şekilleri ve üretildikleri hammaddeler ve malzemeler kullanım amaçlarına göre farklılık göstermektedirler. Örneğin yarış amacıyla imal edilen İHA'lar da yüksek manevra kabiliyetinin öncelikli öneme sahip olmasından sebep gövdeleri karbon fiberlerden üretilmektedirler (Yılmaz, 2022).

Şekil 2.5: Quadcopter gövde bölümü.

Şekil 2.5'de de görüldüğü gibi genellikle ihaların gövde bölümlerinin korunması amacıyla ek katmanlar yapılmaktadır. Bunun sebebi ihaların uçuş esnaslarında olası bir kazanın meydana gelmesiyle birlikte iç temel bileşenlerinin korunmasından kaynaklıdır.

İHA'ların ikinci temel bileşenleri olan pervaneler ise kullanım alanlarına göre bulunan pervane sayılarında değişiklikler görülebilmektedir. Bunun yanı sıra sadece sayıları değil pervanelerin şekilleri, boyutları ve pervane hammaddelerinde de değişiklikler yapılmaktadır. Pervanelerin temel amaçları ihaların uçmalarını sağlamak için hava akımı yaratmak ve itme gücünün üretilmesiyle iniş ve kalkış eylemlerinin yerine getirilmesini sağlamaktır. Aynı zamanda pervanelerin bir diğer görevleri de manevra kabiliyetlerini yönetmektir.

Şekil 2.6: İnsansız hava aracı pervaneleri.

Şekil 2.6’da görüldüğü gibi pervaneler havayı, kanat yüzeyi üzerinden aşağıya doğru iterek dönerler ve böylelikle pervaneler üzerinde daha düşük bir basın alanının oluşması sağlanmaktadır. İha altında daha fazla basın alanının oluşması da sağlanmış olmaktadır. Meydana gelen basınç farkı ile birlikte iha’ların yukarı yönlü hareket eylemlerini gerçekleştirmeleri amaçlanır. Bu sayede ihalar iniş ve kalkış eylemlerini gerçekleştirebilmektedirler. İhaların havada asılı kalabilmeleri için yukarı yönlü üretilen kaldırma gücünün ihaların ağırlıklarına eşit olmaları gerekmektedir. Genel fizik kuramlarından yola çıkılarak hız ayarlamaları yapılan ihalar da genellikle mevcut pervaneler ne kadar hızlı dönüyorsa iha’ların üzerinde doğru orantılı olarak kaldırma kuvveti uygulanmış olmaktadır. Böylelikle mevcut ihanın daha hızlı kalkış gösterme olanağı bulunmaktadır.

Quadcopter iha’larında 2 farklı tip pervane ve motor bulunmaktadır. Bir set saat yönünde (CW), diğer bir set de saat yönünün tersine (CCW) dönmek için tasarlanmıştır. Mevcut pervaneler yukarı veya aşağı yönlü ilerlediklerinde, iha üzerindeki dönme momenti yani torku üretilir. Bu tork ile birlikte ihanın yelpa ekseninde dönme işlemi gerçekleşmiş olmaktadır. Özetle pervanenin dönmesiyle birlikte hava akımı oluşturulup itilir ve havanın geri itilim hareketi sağlanarak iha’ların gövdeleri üzerinde bir zıt enerji kuvveti oluşturulur. Pervanelerin yerleşimlerinin birbirlerinden karşıt dönüşlü olmasıyla birlikte oluşabilecek negatif etkiler sıfırlanır ve ihanın sağlıklı bir şekilde uçuş işleminin gerçekleşmesi sağlanmış olmaktadır.

İHA’ların temel bileşenlerinden üçüncüsü ise uçuş kontrolcüsü olarak adlandırılan diğer bir adıyla flight controller bölümüdür. Bu parçalar iha’ların beyinleri olarak tanımlanabilmektedirler.

Şekil 2.7: Uçuş kontrolcüsü (Flight Controller).

Şekil 2.7’de de görülebileceği gibi iha’larda bulunan temel bileşenlerden uçuş kontrolcüsünün görevi, uzaktan kumandadan veya üzerlerindeki alıcılardan gelen sinyalleri iletmek yada elektronik hız kontrolcüsü aracılığıyla İHA’nın havada kalabilmesi için motorlara hangi hızda ve ivmeyle dönmeleri gerektiğini iletmektir. Bu çerçeveden yola çıkılarak iha’ların en önemli temel bileşenlerinin uçuş kontrolcüleri olduğu söylenebilmektedir (Hwang ve diğ., 2022).

İHA’ların bir diğer temel bileşenleri de fırçasız motorlardır. Fırçasız motorlara aynı zamanda brushless’da denilmektedir. Genel olarak iha motorları mevcut İHA’daki pervanelerin dönme eylemlerini gerçekleştirmelerine yardımcı olan parçalardır. Bu parçalar İHA’daki mevcut pervane sayısına eş olacak şekilde değişiklik göstermektedirler. İHA’larda bulunan motorlar fırçalı ve fırçasız motorlar olacak şekilde 2 gruba ayrılmaktadırlar. Günümüzde sıklıkla fırçasız motorlu iha’lar kullanılmaktadır. Bunun sebebi iha alımında motor seçiminin hangi alanda kullanılacağına ve İHA’nın ağırlığına göre yapılmasıdır. Çünkü bir ihanın havada asılı kalabilmesi için ihanın 2 katı bir itiş gücüne sahip motorların kullanılması gerekmektedir. Özellikle iha yarışlarında kullanılan İHA’ların itiş güçlerinin normal İHA’lara kıyasla daha yüksek oranlarda olduğu söylenebilmektedir. İHA’larda bulunan temel bileşenlerin koordineli ve senkron biçimde çalışmaları ile motor güçleri yükselmiş olacak ve doğru orantılı olarak motorları çalıştırmak için gereken güçte artmış olacaktır. Bunların yanı sıra motor güçlerinin artmasıyla birlikte İHA’da bulunan lipo pil, bataryanın gücü, ağırlığı ve boyutuda artış gösterecektir. İha’ların tasarım

aşamalarında en fazla gücün elde edilmesi yerine sıklıkla ihanın kullanım alanına göre motor tercihlerinin yapılmasına dikkat edilmektedir. Bu sayede maksimum güç yerine daha önemli olan dengeli güç kriteri öncelikli sıraya alınmış olmaktadır. Her İHA'nın mevcut pervanelerinin boyutları belli olduğundan ve mevcut ölçüdeki pervanelere göre güç- performans hesaplamalarının yapılmasından kaynaklı olarak, İHA'ya dışarıdan farklı boyutlarda pervaneler takıldığı takdirde İHA'nın uçuş süresinin kısalması ve dengeli bir uçuş yapamamasına yol açılmış olmaktadır.

İHA'ların bir diğer temel bileşenleri de elektronik hız kontrolörleridir. Elektronik hız kontrolörlerinin diğer bir adıysa ESC'dir.

Şekil 2.8: Elektronik hız kontrolörleri (ESC).

Şekil 2.8'de de görüldüğü gibi elektronik hız kontrolörlerinin görevleri motorlara verilen eylem sinyallerinin, motorlara iletimini sağlamaktır. İHA'larda bulunan flight controller ile uçuş kontrol kartlarından alınan sinyallerin pillerden gelen akımları ayarlayarak İHA üzerinde bulunan birbirlerinden bağımsız her motorun hızını ve yönünü kontrol etmektedir. Elektronik hız kontrolörlerinin (ESC) bağlantılarının bir ucu motora diğer ucuda uçuş kontrolcüsüne olacak şekilde bağlanmaktadır .

İHA'ların diğer bir temel bileşenleri piller yani bataryalardır. İha pilleri normal pillere göre farklılık göstermektedir. Li-Po diğer bir adıyla Lityum Polimer yada Lityum İyon-Polimer pillerdir. Bu özel pil çeşitlerinin iha'larda kullanılma amaçları pillerin bitimine kadarki süreçte aktarılan akım düzeyinin aynı şekilde aktarılmasıdır. Bu pillerin kullanılan iha çeşidine göre voltajları, akımları, hücre sayıları ve kapasiteleri farklılık göstermektedir.

İHA'larda kullanılan bir diğer temel bileşen ise kumandalardır. İha kumandalarının bir diğer adı da remote controller'dır.

Şekil 2.9: İnsansız hava aracı kumandası.

İHA kumandaları diğer bir adıyla radyo vericisi uzaktan kumandalar, İHA plotlarının ellerinde tuttuğu ve insansız hava araçlarını yönlendirmek amacıyla komutlar verdiği cihazlardır. Bu cihazlar İHA'ların kullanım alanı ne kadar farklı olursa olsun mevcut İhanın kontrollerinin yapılması için sabit bir şekilde kullanılan cihazlardır. Kumandalar üzerinde İHA'ya komut verilebilmesini sağlayan çeşitli yönlendirici düğmeler bulunmaktadır. Bu sayede İHA pilotunun komutlarını doğru bir şekilde verebilmesini ve aynı zamanda İHA'nın da bu komutlara uygun talimatları yerine getirebilmesi sağlanmış olmaktadır (Elmas ve Alkan, 2022).

2.6.3. Dünyada insansız hava aracı sporu

2011 yılında ilk kez Almanya'da bir dizi amatör pilotun Karlsruhe bölgesinde yarı organize iha yarışları için bir araya gelmesiyle başlamıştır. Ardından 2015 yılında ABD Ulusal İha Şampiyonası California eyalet fuarında bir stadyumda gerçekleştirilmiştir. Ödüllü olacak şekilde gerçekleşen ikinci büyük organizasyon olan iha şampiyonasının ödülü ise 25.000 dolar olarak belirlenmiştir. 2016 yılında TOS Asia Cup Shanghai ve China Drone National, 140'dan fazla kayıtlı pilotun Asya'daki en büyük FPV iha yarışına katıldığı bilinmekte ve bunun yanı sıra dünya genelinden 15 ülkenin de aktif sporcularınının FPV iha yarışmasına katıldığı söylenebilmektedir.

2016 yılında World Drone Prix Dubai yarışmasında ise ödül olarak 1 milyon dolar verilmiş ve böylelikle dünyanın en büyük ve en kazançlı iha yarışması olarak ifade edilmiştir. 2018 yılında FAI 1. İha Yarışı Dünya Şampiyonası Çin'in Shenzhen bölgesinde düzenlenmiştir. Çin'de düzenlenen bu şampiyona etkinliğinin Olimpiyat kanalı da dahil olmak üzere birçok kanalda canlı olarak yayınlandığı görülebilmektedir. Çin de gerçekleşen bu dev organizasyona 34 farklı ülkeden 128 yarışmacı katılmıştır.

World Drone Cup Türkiye'nin düzenlediği, dünya genelindeki en iyi organize edilmiş yarışma olarak tarihe geçmiştir. Akabinde Londra'da yapılan Event Production Awards'da dünyanın en iyi etkinliği olarak seçilmiştir (Kuo, 2022).

2.6.4. Türkiye'de insansız hava aracı sporu

İnsansız hava araçları sporunun son yıllarda hızlı bir gelişim göstererek kısa zamanda dünya geneline yayıldığı söylenebilmektedir. Genel olarak insansız hava araçlarının birden çok kullanım alanına sahip olması, ticari anlamda potansiyellerinin artmasına neden olmuştur.

İHA branşındaki ilk İha Türkiye Şampiyonası 2017 yılında düzenlenmiştir. Türkiye Hava Sporları Federasyonu'ndan mail yolu ile elde edilen bilgilere göre 21.03.2022 tarihinde İHA sporunda Türkiye'de toplamda aktif lisanslı 132 sporcunun bulunduğu söylenebilmektedir.

Türkiye İnsansız Hava Aracı Şampiyonası 2022 yılında üç basamak olarak yapılmıştır. Bu 3 aşama sırasıyla; ön eleme, etap ve büyük final şeklinde olmuştur. Türkiye İnsansız Hava Aracı Şampiyonası, 2017 yılından itibaren Gençlik ve Spor Bakanlığı, Türkiye Hava Spor Federasyonlarının onayları ile düzenlenmiştir. Türkiye İnsansız Hava Aracı Şampiyonası 2019 yılından itibaren Teknofest himayesinde düzenlenmektedir. İha branşı milli takımı ise yapılan Türkiye İnsansız Hava Aracı Şampiyonası finali ardından başarılı olan sporcular ile oluşturulmuştur. İnsansız hava araçları milli sporcuları ünvanını alan sporcular, 2023 yılında düzenlenmesi beklenen uluslararası yarışmalarda ülkemizi temsil edeceklerdir. Aynı zamanda Teknofest World Drone Cup'ta yarışmalarda ülkemizi temsil edecek şekilde faaliyetlerde bulunulacaktır.

2018 yılında düzenlenen World Cup yarışmalarının önemi yadsınamayacak düzeydedir. Bunun sebebi bu yarışmalara dünya çapında 32'den fazla ülkenin katılım göstermesidir.

Bu sayede hem ülke ekonomisine katkıda bulunulacak hemde milli sporcularımızın yüksek başarı göstererek performanslarını arttırabilme imkanları oluşabilecektir.

BÖLÜM 3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analiz edilmesi süreçleri hakkında açıklamalara yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

İHA sporcularının sporcu kimlik algıları ile spora bağlılık düzeylerinin araştırılması üzerine oluşturulan bu çalışmada, ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli “iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişimin varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleri” şeklinde ifade edilmiştir (Karasar, 2018, s. 114).

3.2. Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini Türkiye Hava Sporları Federasyonu’nda lisanslı 132 insansız hava araçları sporcularından oluşan bireyler meydana getirmektedir. Araştırmanın örnekleme ise bu evren içerisinde seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden kolayda örnekleme yöntemi ile seçilen, yaşları 14-55 yaş aralığında değişen 2’si kadın ($\bar{X}$ yaş=28.32±6.08), 72’si erkek ($\bar{X}$ yaş=25.47±6.80) olmak üzere toplamda 74 kişi ($\bar{X}$ yaş=26.90±6.44) oluşturmaktadır. Kolayda örnekleme yöntemi “hızlı ve ucuz yoldan veri elde etmenin en kestirme yolu” şeklinde tanımlanmıştır (Karagöz, 2017, s. 66).

Tablo 3.1. Katılımcılara ilişkin demografik bilgiler.

Değişken	Tür	n	%
Cinsiyet	Kadın	2	% 2.7
	Erkek	72	% 97.3
Yaş	14 – 55	74 ($\bar{x}$ =28.32)	% 100
Medeni Durum	Bekar	49	% 66.2
	Evli	25	% 33.8
Eğitim Düzeyi	Lise	20	% 27.0
	Ön lisans	12	% 16.2
	Lisans	34	% 45.9
	Lisansüstü	8	% 10.8
Yaşanılan İl	İstanbul	34	% 45.9
	Ankara	3	% 4.1
	İzmir	5	% 6.8
	Bursa	4	% 5.4
	Antalya	4	% 5.4
	Mersin	4	% 5.4
	Konya	4	% 5.4
	Manisa	2	% 2.7
	Malatya	5	% 6.8
	Balıkesir	3	% 4.1
	Bolu	3	% 4.1
	Sakarya	3	% 4.1

Tablo 3.1’de katılımcıların cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim düzeyi ve yaşanılan il gibi demografik bilgilerine ait bulgular yer almaktadır. Tablo incelendiğinde katılımcıların 2’si kadın (%2.7), 72’si erkek (%97.3), yaş ortalamalarının 28.32 yaş aralığının 14 ile 55 arasında değiştiği, 20’ si lise (%27.0), 12’ si önlisans (%16.2), 34’ü Lisans (%45.9), 8’ i Lisans üstü (%10.8) mezunu ve şehir olarak İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Antalya, Mersin, Konya, Manisa, Malatya, Balıkesir, Bolu, Sakarya şehirlerinde yaşadıkları görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın veri toplama aracı olarak, kişisel bilgi formu, spora bağlılık ölçeği ve sporcu kimliği ölçeklerinden faydalanılmıştır.

3.3.1. Kişisel bilgi formu

Lisanslı İHA sporcularına yönelik bilgi toplamak amacıyla oluşturulan kişisel bilgi formunda toplam 5 soru bulunmaktadır. Form “sporcuların; cinsiyetleri, yaşları, medeni durumları, eğitim düzeyleri ve yaşadıkları iller” sorularından oluşmaktadır.

3.3.2. Spora bağlılık ölçeği

SBÖ'nin orijinal formu, Schaufeli ve Bakker (2003) tarafından ortaya konulan Utrecht Çalışmaya Katılım Ölçeği'nin (UWES) Guillen ve Martinez-Alvarado (2014) tarafından ortaya konan çalışmalar ile spora uyarlanarak oluşturulmuştur. Söz konusu ölçeğin Türkçe uyarlaması Kayhan ve diğ., (2020) tarafından yapılmıştır ($\alpha=91$). Spora bağlılık ölçeği 10 madde ve Dinç Olma ($\alpha=91$) ve Odaklanma ($\alpha=77$) olmak üzere 2 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek 7'li likert tipindedir. Ölçeklendirmede kullanılan sayı değerlerinden 1; "Hiçbir Zaman", 7 ise "Her Zaman" olacak şekilde boyutlandırılmıştır. Spora bağlılık ölçeğinin Cronbach Alfa katsayısı 0,89, odaklanma altboyutunun 0,91, dinç olma alt boyutunun da 0,81 olarak hesaplanmıştır.

3.3.3. Sporcu kimlik algısı ölçeği

Sporcu kimlik algısı ölçeği (SKAÖ) Brewer ve Cornelius (2001) tarafından geliştirilmiş, Türkçe uyarlaması Öztürk ve Koca (2013) tarafından yapılmış ($\alpha=81$) ve 7 madde ile sporcuların kimlik rollerini ölçümlemek amacıyla geliştirilmiştir. Toplam 7 maddeden oluşan sporcu kimliği ölçeğinde "Hiç katılmıyorum", "Katılmıyorum", "Kısmen katılıyorum", "Kararsızım", "Kısmen katılıyorum", "Katılıyorum" ve "Tamamen katılıyorum" şeklinde 7 likert tipinden yararlanılmıştır. Yapılan çalışmada Sporcu kimlik algıları ölçeğinin Cronbach Alfa katsayısı 0,84 olarak hesaplanmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırma sınırları içerisinde kullanılacak olan veriler toplanmadan önce anket sorularının uygulandığı, farklı illerde ikamet eden bireylerin onaylarının sözlü bir şekilde alındığı söylenebilmektedir. Bunun akabinde katılımcılar gönüllü olarak araştırmaya katılım göstermişlerdir. Gönüllülük esası ile çalışmaya katılan bireylere "Google Formlar" aracılığı ile kişisel bilgi formu, spora bağlılık ve sporcu kimlik algısına yönelik oluşturulan ölçekler uygulanarak veriler toplanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

İlk olarak elde edilen verilere tanımlayıcı istatistikler uygulanmıştır. Verilerin normal dağılıp dağılmadığını belirlemek için normallik testi kullanılmış ve verilerin normal dağılım gösterdiği (-2...+2) belirlendikten sonra parametrik testler yapılmıştır (George ve Mallery, 2019, ss. 114-115). Verilerin analizinde değişkenler arasındaki ilişkinin düzeyini belirlemek için Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Katsayısı (r) kullanılmıştır. Ayrıca insansız hava araçları sporcularının sporcu kimlik algılarının spora bağlılık düzeylerini ne kadar yordadığını tespit etmek için Doğrusal Regresyon Analizi kullanılmıştır. Sporcu kimlik algıları ve Spora bağlılık düzeylerinin medeni durum ve eğitim durumu değişkenleri açısından incelenmesi için bağımsız gruplar t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

BÖLÜM 4. BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde sporcuların spora bağlılıkları, sporcu kimlik algıları ve demografik verilerin senkron bir şekilde SPSS programında oluşturulan analiz sonuç tablolarıyla genel değerlendirmeleri yapılmıştır.

Tablo 4.1: Sporcu kimlik algısı puanlarının medeni durum değişkeni açısından incelenmesi.

Boyut	Medeni Durum	n	Ort.	SS	SD	t	p
Sporcu Kimliği Ölçeği	Bekar	49	5.34	1.06	72	1.58	.12
	Evli	25	4.90	1.20			

Tablo 4.1 incelendiğinde katılımcıların medeni durum değişkeni açısından sporcu kimlik algısı ölçeğinden elde ettiği puanlarda anlamlı fark saptanmamıştır ($t_{(72)}= 1.58$; $p>.05$).

Tablo 4.2: Sporcu kimlik algısı puanlarının eğitim düzeyi değişkeni açısından incelenmesi.

Boyut	Eğitim Düzeyi	n	Ort.	SS	SD	F	p
Sporcu Kimlik Algısı Ölçeği	Lise	20	5.67	0.20	3.70	1.746	.166
	Ön Lisans	12	5.02	0.40			
	Lisans	34	5.05	0.18			
	Lisans Üstü	8	4.87	0.42			

Tablo 4.2 incelendiğinde sporcu kimliği ölçeğinden alınan ortalama puanlar ile eğitim düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($p>.05$).

Tablo 4.3: Spora bağlılık puanlarının medeni durum değişkeni açısından incelenmesi.

Boyut	Medeni Durum	n	Ort.	SS	SD	t	p
Dinç Olma	Bekar	49	6,57	0,84	72	-0,08	,94
	Evli	25	6,58	0,56			
Odaklanma	Bekar	49	6,07	1,11	72	1,64	,10
	Evli	25	5,62	1,09			
Spora Bağlılık Ölçeği	Bekar	49	6,42	0,86	72	0,64	,53
	Evli	25	6,30	0,62			

Tablo 4.3 incelendiğinde katılımcıların medeni durum değişkeni açısından dinç olma alt boyutu ($t_{(72)} = -0,08$; $p > 0,05$), odaklanma alt boyutu ($t_{(72)} = 1,64$; $p > 0,05$) ve spora bağlılık ölçeğinden ($t_{(72)} = 0,64$; $p > 0,05$) elde ettiği puanlarda anlamlı fark saptanmamıştır.

Tablo 4.4: Spora bağlılık puanlarının eğitim düzeyi değişkeni açısından incelenmesi.

Boyut	Eğitim Düzeyi	n	Ort.	SS	SD	F	p
Dinç Olma	Lise	20	6.85	0.21	3.70	2.061	.113
	Ön Lisans	12	6.22	0.83			
	Lisans	34	6.50	0.94			
	Lisansüstü	8	6.73	0.33			
Odaklanma	Lise	20	6.18	1.17	3.70	0.672	.572
	Ön Lisans	12	5.63	0.94			
	Lisans	34	5.91	1.16			
	Lisansüstü	8	5.75	1.10			
Spora Bağlılık Ölçeği	Lise	20	6.65	0.43	3.70	1.606	.196
	Ön Lisans	12	6.05	0.81			
	Lisans	34	6.32	0.95			
	Lisansüstü	8	6.43	0.49			

Tablo 4.4 incelendiğinde katılımcıların eğitim düzeyi açısından dinç olma ve odaklanma alt boyutları ve spora bağlılık ölçeğinden alınan ortalama puanlarda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($p>.05$)

Tablo 4.5: Sporcu kimliği ile spora bağlılık arasındaki ilişkinin incelenmesi.

Spora Bağlılık Ölçeği	
Sporcu Kimlik Ölçeği	.70**

$p<.05$

Tablo 4.5 incelendiğinde, spora bağlılık puanları ile sporcu kimlik algısı puanları arasında pozitif yönlü ve yüksek düzeyde bir ilişkinin olduğu görülmektedir ($r=.70$, $p<.05$).

Tablo 4.6: Spora bağlılığın yordanmasına ilişkin regresyon analizi sonuçları.

Değişkenler	B	Standart Hata	Standart dize β	p	R ²	
Spora Bağlılık Ölçeği	Sporcu Kimlik Algısı Ölçeği	.49	.06	.70	.00	.48

$p<.05$

Tablo 4.6'daki analiz sonuçları, sporcu kimlik algısının, spora bağlılık ile ilişkisinde istatistiksel olarak anlamlı bir etki olduğunu göstermektedir, ($\beta=.70$; $p<.05$). Modele ait olan değer dikkate alındığında ise spora bağlılığın %48'inin Sporcu kimlik algısı tarafından açıklandığı belirtilebilir.

BÖLÜM 5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma kapsamında elde edilen bulguların istatistiksel analiz sonuçları literatür kapsamında tartışılmış ve elde edilen bulgulara ait yorumlamalar ve sonuçlara yer verilmiştir.

5.1. Tartışma

Bu araştırmanın amacı, İnsansız hava aracı sporcularının sporcu kimlik algısı ile spora bağlılık düzeyleri arasındaki ilişkinin ortaya konularak, farklı demografik özelliklere göre incelemektir.

- Araştırmanın birinci alt problemine dair tartışma

İHA sporcularının sporcu kimlik algıları ile medeni durumları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı bulunmuştur. Çetinkaya (2015) yaptığı çalışmada sporcu kimlik algısında, medeni durum parametresine göre anlamlı bir farklılığın bulunmadığını ortaya koymuştur. Cozar ve diğ. (2002)'de sporcu kimlik algıları ile medeni durum arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığını ortaya koymuştur. Literatürdeki bu çalışmalar araştırma sonuçlarıyla örtüşmektedir. Bununla birlikte araştırma bulgularına göre medeni durumun sporcu kimlik algısı üzerinde istatistiksel olarak bir etkisinin olmamasına rağmen ortalama puanlara bakıldığında bekar olan bireylerin sporcu kimlik algısı ortalama puanlarının (5,34) evli bireylerden (4,90) yüksek olduğu görülmektedir. Bu açıdan düşünüldüğünde, evli olan bireylerde anlık duygu değişimlerinden sebep spora yansıtılabilecek belli başlı olumsuzlukların oluşabileceği düşünülmektedir. Bekar veya evli olan bireylerin ilişkilerinde yaşanan tartışmalar sporcu bireylerin kimlik algıları üzerinde çeşitli avantajlara veya dezavantajlara sebebiyet verebilecektir. Evli bir sporcunun özel hayatında yaşadığı olumsuz deneyimlerin, spor yarışmalarında mental açıdan bireyin diğer yarışmacılara kıyasla 1-0 geriden başlamasına sebebiyet verebileceği düşünülmektedir. Bu durumun aksi de düşünüldüğünde bireyin mutlu bir

birlikteliğinin sonucunda spora da daha fazla özgüvenli ve daha az stresli bir şekilde bağlanması söz konusu olabilmektedir. Bu durum aslında psikolojik açıdan bireyin kendini telkin etmesi ile ilişkili olabilmektedir. Bireyin özel hayatı ile spor hayatını psikolojik açıdan dengeli götürebilmesi ve her iki durumu da birbirine karıştırmadan faaliyetlerini devam ettirebilmesi sonucunda özel hayatta yaşanan problemlerin sporcu bireylerin spor yarışmalarındaki performanslarına yansımama olasılıkları da bulunmaktadır. Bu durumun bireyin kendi kişisel yapısıyla doğrudan bağlantılı olabileceği düşünülmektedir.

– Araştırmanın ikinci alt problemine dair tartışma

İHA sporcularının sporcu kimlik algıları ile eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı bulunmuştur. Bu sonuca göre eğitim düzeyinin sporcu kimlik algısı üzerinde etkili bir faktör olmadığını söylemek mümkündür. Ancak ortalama puanlara bakıldığında lise seviyesinde eğitim düzeyine sahip bireylerin diğer gruplara göre sporcu kimlik algılarının daha yüksek olduğu görülebilmektedir. Can ve Kaçay (2016) çalışmasında da sporcu kimlik algısında, eğitim durumu parametresine göre anlamlı bir farklılığın bulunmadığını ortaya koymuştur. Türksöy (2018) çalışmasında sporcu kimlik algısı ile eğitim düzeylerindeki farklılıkların anlamlı bir ilişkisinin olmadığını ortaya koymuştur. Bülbül (2021)'ün çalışmasında da bireylerin eğitim seviyelerinin sporcu kimlik algıları üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmadığı sonucuna varılmıştır. Wang ve diğ. (2013) çalışmasında, sporcu kimlik algısı ile sporcu bireylerin eğitim seviyelerindeki değişkenliğin anlamlı bir ilişki içerisinde bulunmadığını ortaya koymuştur. Söz konusu bu çalışmalar da araştırma sonuçlarını desteklemektedir. Eğitim düzeylerinin artması ile bireylerde farkındalık seviyesinin de arttığı psikolojik çerçeveden bilinmektedir. Bu çalışmada eğitim düzeyinin sporcu kimlik algısı üzerinde etkili bir faktör olmadığı anlaşılmaktadır. Bireyler farklı amaçlar doğrultusunda ilgi duydukları spor faaliyetlerini gerçekleştirebilmektedirler. Eğitim düzeyi yüksek bireylerde meydana gelen alışkanlıkları devam ettirmek, daha fazla istikrarlı ve düzenli olmak gibi bireysel olguların diğer bireylere kıyasla daha fazla gelişmesinin daha olası olduğu bir gerçektir fakat, aktif spor hayatına devam etmek bu bireylerde daha zordur. O nedenle ortalama puanlara bakıldığında eğitim düzeyi yüksek bireylerin sporcu kimlik algılarının daha düşük bir ortalamaya sahip olduğu düşünülmektedir.

– Araştırmanın üçüncü alt problemine dair tartışma

İHA sporcularının spora bağlılık düzeyleri ile medeni durumları arasında anlamlı bir farklılığının olmadığı bulunmuştur. Çeliker (2021)'in güreşçiler üzerine yaptığı çalışmasında da medeni duruma göre toplam puan ortalamasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Peke (2020)'nin çalışmasında sporculara yönelik spora bağlılık indeksi ile demografik özelliklerden biri olan medeni durum kıstasının anlamlı bir farklılık göstermediği ortaya konulmuştur. Laredo (2014)'da sporcu bireylerdeki spora bağlılık düzeyleri ile medeni durum arasında anlamlı bir farklılığının olmadığını ortaya koymuştur. Bu çalışmalar da araştırma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Buna karşın literatürde sporcuların medeni durumu ile spora bağlılık düzeyleri arasında anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşan çalışmalar da mevcuttur (Yerlikaya, 2019; Peke, 2020; Uzgur, 2020; Kangotan, 2020). Ortalama puanlara bakıldığında odaklanma alt boyutu ve spora bağlılık ölçeği toplam puanında bekar olan sporcuların bağlılık düzeyinin evli olanlara oranla biraz daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durumun evli olanların odaklanmaları gereken bir ailenin varlığı ile sorumluluklarının fazla olmasından kaynaklı olduğu düşünülmektedir.

– Araştırmanın dördüncü alt problemine dair tartışma

İHA sporcularının spora bağlılıkları ile eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığının olmadığı bulunmuştur. Bu bulguya göre eğitim düzeyinin spora bağlılık düzeyi üzerinde etken bir faktör olmadığı söylenebilir. Özgün ve diğ., (2021) çalışmaları kapsamında sporcuların spora bağlılıkları ile eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığını ortaya koymuşlardır. Marholz (2016) çalışmasında ise sporcu bireylerdeki spor faaliyetlerinin zorluk seviyesiyle spora bağlılıklarının eşgüdümlü ilişki içerisinde olduğu bunun yanı sıra eğitim seviyelerinden çok, yetişkin bireylerdeki mesleki yoğunluğun spora olan bağlılıklardaki etkisinin anlamlı bir farklılık içerisinde olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır. Literatürde bu çalışma bulgularına paralel sonuçlar bulan diğer çalışmalar da mevcuttur (Uzgur, 2020; Gülen ve diğ., 2021; Özgün ve diğ., 2021). Ortalama puanlara bakıldığında ise lise ve lisans üstü eğitim seviyesindeki bireylerin spora bağlılık puanlarının daha yüksek olduğu görülebilir. Bu sonuca göre ise; yükseköğretim seviyesinden mezun olmuş bireylerin yapılarında oluşan istikrarlı olma, disiplinli tutumlar sergileme, sağlıklı bir yaşam sürme

gibi fonksiyonların diğer bireylere kıyasla daha gelişmiş olacağı düşünülmektedir. Bu kapsamda sporda istikrar konusunda diğer bireylere kıyasla daha başarılı bir süreç izleyebilecekleri öngörülebilmektedir. Psikoloji bilimiyle de yakından ilişkili olan bir husus karşımıza çıkabilmektedir. Depresif ruh hali içerisinde olan bir bireyin her ne kadar yükseköğretim mezunu olursa olsun ilgi duyduğu ve faaliyet gösterdiği spor branşına karşın bağlılık düzeyi oluşmayabilir. Aynı durum lise mezunu, mental açıdan sağlıklı bir birey içinde doğru orantılı olarak devamlılık göstermesine ve spora bağlılığının oluşmasına sebebiyet verebilecektir.

– Araştırmanın ana problemine dair tartışma

Araştırmanın ana problemi olan İHA sporcularının sporcu kimlik algıları ile spora bağlılık düzeyleri arasında pozitif yönlü ve yüksek düzeyde bir ilişki olduğu ve spora bağlılığın %48'inin sporcu kimlik algısı tarafından açıklandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre sporcuların yaptıkları sporlar ile oluşturdukları kimlikler yani kendilerini sporları ile özdeşleştirme düzeyleri, aynı oranda spora bağlılıklarını da güçlendirmektedir denilebilir. Literatürde farklı spor branşları ile ilgilenen sporcuların sporcu kimlik algıları ile farklı değişkenler arasındaki ilişkileri incelenmiş olup, sonuç olarak ise sporcu kimlik algısının birçok değişken üzerinde olumlu etkisinin olduğu tespit edilmiştir.

Yapılan çalışmalar sonucunda; sporcu kimlik algısı yüksek olan bireylerde cesaret ve özgüven duygularının yüksek olduğu (Can ve Kaçay, 2016), başarı motivasyonu (Yanar, Kırandı ve Can, 2017) ve özsaygının arttığı, atletik performansın pozitif yönde ivme kazandığı (Horton ve Mack, 2000), fiziksel aktivite ve spora katılımında ve (Anderson ve diğ., 2009), yapılan spor branşına bağlılıkta (Ogilvie ve Howe, 1982) artış sağlandığı belirlenmiştir.

Bu çalışma sonucunda da tespit edildiği üzere, bireyin sosyal hayatta sporcu kimliği ile tanınıyor ve seviliyor olmasının yaptığı branşa bağlılığı da beraberinde getirmesi olası bir bulgudur. Spora bağlılık, sporda devamlılığın sağlanmasındaki temel faktördür bu nedenle yeni bir branş olarak ifade edilen İHA sporunda devamlılığın sağlanmasında sporcu kimlik algısının ne derece önemli olduğu bu çalışma bulguları ile desteklenmiştir.

Öte yandan bulgular sonucuna göre genel bir yorum yapmak gerekirse; İHA teknolojik gelişmelerin takibini gerektirir, Avrupa'da bizden daha ilerde oldukları için bu takip çoğu zaman uluslararası platformdan yapılmaktadır. Dolayısı ile eğitim durumunun yanısıra teknoloji takibi de özel bir ilgi alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu ilgi alanının ise eğitim durumunun spora bağlılık üzerindeki etkisini azalttığı düşünülmektedir. Teknolojiyi eğitim durumu farketmezsiniz tüm bireyler takip edebilmektedir. Bu nedenle burada eğitim düzeyinin etkisinin belli oranda azaldığı ya da ortadan kalktığı ifade edilebilir. Önemli olan burada alandan gelmiş olmaktır denilebilir.

5.2. Sonuç

İHA sporcularının sporcu kimlik algıları ile spora bağlılık düzeylerinin incelendiği bu çalışmada:

- İHA sporcularının sporcu kimlik algıları medeni duruma göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir.
- İHA sporcularının sporcu kimlik algıları eğitim düzeylerine göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir.
- İHA sporcularının spora bağlılıkları medeni duruma göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir.
- İHA sporcularının spora bağlılıkları eğitim durumuna göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir.
- Çalışmanın temel problemi olan İHA sporcularının sporcu kimlik algısı ile spora bağlılık düzeyleri arasında bir ilişki olup olmadığı sorusunun yanıtı olarak yüksek düzeyde pozitif yönlü bir ilişkinin varlığı istatistiksel olarak ortaya konmuştur. Buna göre bireyin aktif spor hayatından direkt olarak etkilenen sporcu kimlik algısının diğer birçok faktör gibi spora bağlılık üzerinde de olumlu bir etkiye sahip olduğu ve spora bağlılıkta en temel göstergelerden biri olduğu düşünülmektedir.

5.3. Öneriler

Araştırma sonuçlarına dair öneriler;

- Araştırma kapsamında İHA sporcularının kimlik algıları ile ilgili spora bağlılıkları konusunda anlamlı bir ilişkinin olduğu gözlenmektedir. Bu nedenle antrenör ve idarecilerin sporcuların henüz yeni sayılabilecek durumda olan İHA sporuna bağlılıklarını artırabilmek ve sürdürülebilirliği sağlayabilmek adına kendilerini bu sporla özdeşleştirmelerine katkı sunacak motive edici ve sosyal olarak takip edilme düzeylerini artıracak etkinlikleri düzenlemeleri önerilebilir. Ayrıca sahip oldukları İHA kullanabilme becerisi sayesinde ulusal ve uluslararası platformda çok rahat yer edinebileceklerinin, bu sporu bıraktıktan sonra dahi iha sporcusu kimlikleri sayesinde birçok iş imkanı edinebileceklerinin anlatılması önerilmektedir.
- Sporcu kimlik algısının güçlendirilmesinin spora devamlılıkta ne denli önemli ve gerekli olduğunun belirlendiği bu çalışmadan yola çıkılarak İHA'ların eğitime ve derslere katkılarının neler olabileceğini belirleyecek çalışmaların yapılması, alana katkı sağlayacaktır.

Sonraki araştırmalara yönelik öneriler;

- Bundan sonraki araştırmalarda durumun daha spesifik açılardan ele alınabilmesi için pilot illerin hem metropollerden hemde kırsal kesimlerden seçilmesinin analizlerin daha tutarlı sonuçlar vermesi hususunda avantajlı olabileceği düşünülmekte ve önerilmektedir.
- Sonraki araştırmalarda, dron sporu ve bu sporu yapan bireyler üzerine yapılacak çalışmalarda farklı değişkenlerin kullanılması önerilmektedir. Ayrıca çalışma gruplarının başlangıç seviyesi ve ileri seviye olarak karşılaştırılması önerilebilir.
- Beden eğitimi ve spor derslerinin drone kullanımı ile verilmesinin çeşitli değişkenler üzerindeki etkilerinin neler olacağını araştırılması önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Akkoç, Ö. (2019). *Okul ortamının psikolojik güçlendirme özelliğinin beden eğitimi öğretmenlerinin kuruma güven ve bağlılığı ile ilişkisinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Anderson, C. B., Masse, L. C., Zhang, H., Coleman, K. J., & Chang, S. (2009). Contribution of athletic identity to child and adolescent physical activity. *American Journal of Preventive Medicine*, 37(3), 220-226.
- Baba-Kaya, H., Namlı, S., & Tekkurşun-Demir, G. (2018). Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin sporcu kimlikleri ve başarı yönelimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *ETÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(7).
- Balcıoğlu, İ. (2003). *Sporun sosyolojisi ve psikolojisi*. İstanbul: Bilge Yayıncılık.
- Baumann, S. (1994). *Uygulamalı spor psikolojisi* (C. İkizler, O.A. Özcan Çev.). İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- Brewer, B. W., & Cornelius, A. E. (2001). Norms and factorial invariance of the athletic identity measurement scale. *Academic Athletic Journal*, 15, 103-113.
- Brewer, B. W., Van Raalte, J. L., & Linder, D. E. (1993). Athletic identity: Hercules' muscles or Achilles heel?. *International Journal of Sport Psychology*, 24, 237-254.
- Bülbül, A., Olcucu, B., & Akyol, G. (2021). Spor elemanlarının rekreasyon fayda farkındalığı ile bedenlerini beğenme düzeyleri arasındaki ilişki. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 1(50), 110-123.
- Can, Y., & Kaçay, Z. (2016). Sporcu kimlik algısı ile cesaret ve özgüven duyguları arasındaki ilişkilerin incelenmesi, *Journal of Human Sciences*, 13(3), 6176-6184.
- Cardenas, A. M. (2022). Control de Vuelo estacionario de Un Vehículo Aéreo No Tripulado. *Available at SSRN*.
- Cortés, A.B., Chávez, L.V., Aldana, K., Rodríguez, I., & Cabanzo, C. (2022). *Recreación y espacio público. Dimensión ciudadana de los deportes urbanos y nuevas tendencias*. Mexico: Universidad Autónoma de Ciudad Juárez.
- Cozar, R., & Rebollo, S. (2002). Análisis de la relación entre práctica deportiva y características sociodemográficas en personas mayores. *Revista Internacional de Medicina y Ciencias de la Actividad Física y el Deporte*, 2 (5), 69-98.
- Çelik, E.O. (2021). *Dağcılık sporu ile uğraşan bireylerin doğaya bağlılık, bilinçli farkındalık, öz kontrol düzeylerinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

- Guillén, F., & Martínez-Alvarado, J. R. (2014). The sport engagement scale: An adaptation of the Utrecht Work Engagement Scale (UWES) for the sports environment. *Universitas Psychologica*, 13(3), 975-984.
- Gülen, Ö., Madak, E., & Kumartaşlı, M. (2021). Taekwondo sporcularının spora bağlılık düzeylerinin milli sporculuk durumları ve çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *The Online Journal of Recreation and Sports*, 10(3), 1-17.
- Gülle, M. (2013). *Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin okul ortamında maruz kaldıkları yıldırma algıları ve örgütsel bağlılık düzeylerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Güvendi, E.E. (2022). *Basketbol oyuncularının kimlik algılarının demografik varyanslara göre değişimlerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Hale BD, James BB, Stambulova NN. (1999). Determining the dimensionality of athletic identity: a "Herculean" cross-cultural undertaking. *International Journal of Sport Psychology*, 30(1), 83-100.
- Haslam, S. A., Boen, F., & Fransen, K. (2020). The new psychology of sport and exercise: The social identity approach. *The New Psychology of Sport and Exercise*, 1-536.
- Hergüner, G., Bar, M., & Yaman, M. S. (2016). Beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılan ortaokul öğrencilerinin aile, okul yöneticileri ve öğretmenlerden beklentilerinin belirlenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 13(1), 155-168.
- Horton, R., & Mack, D. (2000). Athletic identity in marathon runners: Functional focus ordysfunctional commitment. *Journal of Sport Behavior*, 23(2),101.-119.
- Hwang, W. J., & Song, S. H. (2022). The extension of Turkish influence and the use of drones. *Comparative Strategy*, 41(5), 439-458.
- Kangotan, S. (2020). *Dövüş sporcularının mükemmeliyetçilik ve spora bağlılık düzeylerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Başkent Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karagöz, H. (2017). *SPSS ve AMOS uygulamalı nitel-nicel-karma bilimsel araştırma yöntemleri ve yayın etiği* (1. Baskı). İstanbul: Nobel Kitabevi.
- Karasar, N. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri: Kavramlar, ilkeler ve teknikler*. (32.Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kayhan, R. F., Bardakçı, S., & Çağdaş, C. (2020). Spora bağlılık ölçeği'ni türkçe'ye uyarlama çalışması. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 9(3), 2905-2922.
- Koçak, F. (2014). Üniversite öğrencilerinin spora yönelik tutumları: Bir ölçek geliştirme çalışması. *Ankara Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi*, 12(1), 59-69.
- Kuo, T. H. (2022). *Gotcha: The sports game drone* (Doctoral dissertation, Pratt Institute).

- Loh, G. H., Sotayo, A., & Pei, E. (2021). Development and testing of material extrusion additive manufactured polymer–textile composites. *Fashion and Textiles*, 8, 1-21.
- Lonsdale, C., Hodge, K., & Jackson, S. A. (2007). Athlete engagement: II. Developmental and initial validation of the athlete engagement questionnaire. *International Journal of Sport Psychology*, 38(4), 471–492.
- Marholz, P.F.O., Chiroso, L.J., Tamayo, I.M., Garrido, R.E.R., & García-Mas, A. (2016). Sport commitment via the motivational climate created by mother, father and coach in young football players. *Revista de Psicología del Deporte*, 25(2), 245-252.
- Min-Hau, C., & Phillips, D. A. (2002). The relationship between attitude toward physical education and leisure time exercise in high school students. *Physical Educator*, 59(3), 126.
- Naharro Perna, N., & Álvarez Medina, J. (2017). Motivación, percepción de éxito y burnout en futbolistas adolescentes. (Trabajo Fin de Grado). Universidad Zaragoza, Educación Física y Deportiva Area, Espana.
- Namlı, S., Tekkurşun-Demir, G., & Cicioğlu, H. İ. (2018). Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin akademik odaklanma düzeyleri. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 20(4), 43-51.
- Ogilvie, B. C., & Howe, M. (1982). Career crisis in sport. In *Proceedings of the fifth world congress of sport psychology* (pp. 176-183).
- Oktik, N. (2019). *Sporcu bireylerin psikolojik ve demografik özelliklerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Lisans Tezi). KTO Karatay Üniversitesi, Disiplinlerarası Aile Danışmanlığı Anabilim Dalı, Konya.
- Özgün, A., Türkmen, M., & Ayhan, B. (2021). Sporcuların Covid-19'a yakalanma kaygısı ve spora bağlılık durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 298-315.
- Öztürk, P., & Koca, C. (2013). Sporcu kimliği ölçeğinin Türkçe formunun psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 24(1), 1-10.
- Peke, K. (2020). *Oryantiring katılımcılarının spora bağlılıkları ve zihinsel dayanıklılıklarının incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Raedeke, T. D., Smith, A. (2001). Development and preliminary validation of an athlete burnout measure. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 23(4), 281-306.
- Reifsteck, E. (2011). *The relationship between athletic identity and physical activity level after retirement from collegiate sports*. The University of North Carolina at Greensboro.
- Schaufeli, W. B., & Bakker, A. B. (2004). Job demands, job resources, and their relationship with burnout and engagement: A multi-sample study. *Journal of Organizational Behavior: The International Journal of Industrial, Occupational and Organizational Psychology and Behavior*, 25(3), 293-315.

- Schaufeli, W. B., Martinez, I. M., Pinto, A. M., Salanova, M., & Bakker, A. B. (2002). Burnout and engagement in university students: A cross-national study. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 33(5), 464-481.
- Shaffer, H. J., & Hall, M. N. (2000). Computer addiction: A critical consideration. *American Journal of Orthopsychiatry*, 70(2), 162-168.
- Sivrikaya, Ö. Ü. Ö., & Sadık, Ö. Ü. R. (2018). Spor bilimleri alanında okuyan üniversite öğrencilerinin ahlaki gelişim düzeyleriyle spor tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Journal of Social And Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 5(29), 3895-3903.
- Tasiemski, T., Wilski, M., & Mędak, K. (2012). An assessment of athletic identity in blind and able-bodied tandem cyclists. *Human Movement*, 13(2), 178-184.
- Turkay, H., Bayrakdaroğlu, Y., Yağan, Ü. N., & Başkan, A. H. (2020). Takım sporcusu gençlerde sosyal kimlik. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi*, 3(8), 583-591.
- Türksoy, A. (2018). *Türk güreşçilerinin kültürel ve demografik özelliklerinin farklı koşullar altında incelenmesi* (Yayınlanmamış Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, İstanbul.
- Uzgun, K. (2020). *Koşu gruplarında rekreatif koşucuların spora bağlılık düzeylerinin belirlenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Wang, C. H., Chang, C. C., Liang, Y. M., Shih, C. M., Chiu, W. S., Tseng, P., & Juan, C. H. (2013). Open vs. closed skill sports and the modulation of inhibitory control. *PloS one*, 8(2), e55773.
- Wiśniowska, M., Tasiemski, T., & Bauerfeind, J. (2012). Athletic identity assessment in disabled sitting volleyball players. *Physiotherapy/Fizjoterapia*, 20(1).
- Yanar, Ş., Kırandı, Ö., & Yusuf, C. (2017). Tenis ve badminton sporcularının sporcu kimlik algısı ve başarı motivasyon düzeyleri arasındaki farklılıkların incelenmesi. *Spor Eğitim Dergisi*, 1(1), 51-58.
- Yerlikaya, G. (2019). *Bisikletçilerin sporcu bağlılıklarının incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Yılmaz, M.E. (2022). *Yeni nesil teknolojilerden insansız hava aracı ve özel hayatın gizliliğinin korunması*. (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

EKLER

EK-A: Ölçüm Araçları

Sevgili Katılımcı; Bu araştırma İnsansız Hava Aracı sporcuları üzerinde yapılmaktadır. Sorulara vereceğiniz içten yanıtlar araştırmamızın objektif olmasını sağlayacaktır. İlgi, alakanız ve göstermiş olduğunuz sabır için teşekkür ediyorum.

Samet BİLİM
Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Anabilim Dalı

Kişisel Bilgi Formu

Cinsiyet:	Kadın / Erkek
Yaşınız:	
Medeni Durum:	Evli / Bekar
Eğitim Durumunuz:	İlköğretim / Lise / Önlisans / Lisans / Diğer
Yaşadığınız İl:	

Spora Bağlılık Ölçeği

	Hiçbir Zaman						Her Zaman
Spor faaliyetim bana heyecan veriyor							
Spor faaliyetimde enerjik ve güçlüyüm							
Spor faaliyetimle meşgulken mutlu olurum							
Spor faaliyetimi gerçekleştirirken kendimi yaratıcı hissedirim							
Spor faaliyetime odaklanırım							
Yaptığım işle gurur duyuyorum							
Antrenman yaparken yada müsabakadayken zaman çok hızlı geçer							
Uzun süre antrenman yapabilirim							
Sabahları kalktığımda antrenmana gitmek için sabırsızlanırım							
Spor faaliyetimde devamlılık gösteririm							

Sporcu Kimliği Ölçeği

	Hiç Katılmıyorum						Tamamen Katılıyorum
Kendimi bir sporcu olarak kabul ederim							
Sporla ilgili birçok hedefim var							
Arkadaşlarımdan birçoğu sporcudur							
Spor hayatımın en önemli parçasıdır							
Spor hakkında düşünmeye, herhangi birşeyden daha çok zaman ayırırım							
Sporunda iyi performans göstermediğimde kendimi kötü hissedirim							
Sakatlansaydım ve yarışmalara katılamasaydım çok mutsuz olurdu							